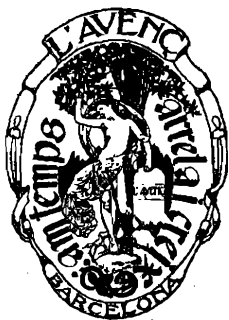

GOLDONI

EL SORRUT BENEFACTOR

COMEDIA EN TRES ACTES

TRADUCCIÓ DE NARCÍS OLLER

BARCELONA

BIBLIOTECA POPULAR DE «L'AVENÇ»

1909

PERSONES

GERONT.

DALANCUR, nebot den Geront.

DORVAL, amic den Geront.

VALERI, promès de l'Angelina.

PERET, criat den Geront.

UN CRIAT den Dalancur.

MADAMA DALANCUR.

ANGELINA, germana den Dalancur.

BALBINA, governanta del senyor Geront.

L'acció, a París, en el segle XVIII. Sala de pas i partiona de les peces que ocupen els Geront i els Dalancur en el mateix pis. Té tres portes: l'usual, al fons; la del senyor Geront, a la dreta; la dels Dalancur, a l'esquerra. Cadires, sofà, etc., i una tauleta a primer terme, amb un jòc d'escacs.

ACTE PRIMER

ESCENA I

LA BALBINA, L'ANGELINA I EN VALERI

ANGELINA. — Aneu-vos-en ara, Valeri. Vos ho demano jo. Temo per mi i per vós. Pobra de mi que'ns sorprenguessin!

VALERI (*suplicant*). — Angelina...

BALBINA. — Aneu-vos-en, senyor, creieu.

VALERI. — Dos minuts més. (*A la Balbina.*)

Si jo estés ben segur de...

BALBINA. — De què?

VALERI. — Del seu amor, de la seva constància...

ANGELINA. — Oh, Valeri! Podeu dubtar-ne?

BALBINA. — Aneu-vos-en, senyor, aneu-vos-en.

Sí: massa us estima, massa.

VALERI. — Tant-de-bol! Que felicitat fóra!

BALBINA. — Correu, aneu-vos-en, que si'l senyor sortís...

ANGELINA (*a la Balbina*). — Mai sol sortir tant d'hora.

BALBINA. — Es veritat; però també sabeu que devegades s'entreté en aquesta sala, que hi ve a distreure-s. Mireu el seu jòc d'escacs. Hi juga sovint. (*An en Valeri.*) Ai! No'l coneixeu vós al senyor Geront!

VALERI. — Dispenseu: sé que es l'oncle de l'Angelina. El meu pare era amic seu; però jo no he tingut el gust de tractar-lo.

BALBINA. — Ui! Té un geni! Bon fondo, sí, però reganyós i extrany com ningú.

ANGELINA. — Oh, sí! A mi 'm diu que m'estima, i ho crec; però, així que vol parlar-me, ja tremolo tota.

VALERI. — Quin dany podria fer-vos? No teniu pare ni mare: dependiu del vostre germà, que es amic meu. Ja 'n parlaré amb aquest.

BALBINA. — Sí, sí: feu-vos del senyor Dalancur.

VALERI (*a la Balbina*). — Què? Gosaria negar-me-la?

BALBINA. — Qui assegurarà que no?

VALERI. — Com?

BALBINA. — Vaja: vos ho diré en poques paraules. Escolteu. (*A l'Angelina.*) El meu nebot, el nou dependent del procurador del vostre germà, m'ha contat lo que us diré amb tota reserva. Com que no més fa quinze dies que 'l serveix, m'ho ha dit aquest matí. Però, per Déu, no'm com-prometeu, eh?

VALERI. — I ara!

ANGELINA. — Ja sabeu que soc incapaçà...

BALBINA (*tot baixet, an en Valeri, i sempre llambregant d'aquí d'allà*). — El senyor Dalancur està perdut, arruïnat. S'ha gastat tot lo seu i qui sab si 'l dot de la senyoreta i tot. Aquesta, ara, es un gran pes per ell, i sab com pensa desfer-se'n? Tancant-la en un convent!

ANGELINA. — Verge santa!

VALERI. — Cah! Es impossible! Encara que devegades cridi i pequi d'impetuós, ja sé jo que es massa llest i honrat per fer-li un tort semblant. El conec de fa molt temps.

BALBINA. — Impetuós, diu? Impetuósissim: quasi tant com el seu oncle. I sense 'ls sentiments d'aquest, ei! Ni de molt, eh?

VALERI. — Bah! Jo he vist que tothom l'estima, que 'l seu pare n'estava molt content.

BALBINA. — Ai, senyor! Si sabessiu com l'ha capgirat el matrimoni!

VALERI. — Voleu dir que madama Dalancur...?

BALBINA. — Sí, ella, sí. Diuen que es la causa de tot. Si 'l senyor Geront està tant tivant amb el seu nebot no es sinó per lo excessivament complacent que veu que aquest es amb la seva muller. I jo no'n sé res, però 'm jugaria qualsevol cosa que aquest projecte de reclusió ve d'ella, d'ella i de ningú més.

ANGELINA. — Què dieu, ara? La meva cunyada, que jo creia tant prudent, que 'm mostrava tant d'afecte? Mai, mai ho hauria dit!

- VALERI. — Eeeh! Si té un geni dolcíssim!
- BALBINA. — Precisament. Amb aquell model ha sabut tombar el marit.
- VALERI. — La conec bé. No ho puc creure.
- BALBINA. — Diria que us en burleu, senyor. N'heu conegut cap d'altra que's perfili tant com ella? Quina moda no segueix? A quin ball o espectacle deixa d'anar, per ventura?
- VALERI. — Però hi va amb el seu marit.
- ANGELINA. — Sí: el meu germà mai l'abandona.
- BALBINA. — I bé! Tant boig es l'un com l'altre. S'arruïnen tots plegats.
- VALERI. — No ho crec, vaja.
- BALBINA. — Bé: ara correu, senyor. Ja sabeu lo que ignoraveu. Aneu-vos-en. No volgueu posar la senyoreta en perill de perdre la gràcia del seu oncle, que es l'únic que pot salvar-la.
- VALERI. — Coratge, Angelina meva. Els interessos mai podran ser obstacle a...
- BALBINA. — Ai, que sento fressa! Fugiu, fugiu!
(*En Valeri se'n va corrent.*)

ESCENA II

LA BALBINA I L'ANGELINA

- ANGELINA. — Quina mala sort, Déu meu!
- BALBINA. — Veieu com es el vostre oncle? No us ho deia jo?

ANGELINA. — Me'n vaig.

BALBINA. — Al revés, dòna: obri-li 'l cor.

ANGELINA. — Me fa més por que'l foc. No, no.

BALBINA. — Hala, hala, coratge, que ni que
devegades cridi aviat, no té 'l cor dur.

ANGELINA. — No. Vós, que sou la seva gover-
nanta, que li mereixeu confiança, feu-m'hi
de bo.

BALBINA. — No, no: millor es que n'hi parreu
vós mateixa. Tot lo més que jo puc fer
es preparar-lo perquè us escolti.

ANGELINA. — Sí, sí. Tireu-li algun entretoc:
jo n'hi parlaré després. (*Volent anar-se'n.*)

BALBINA. — No us mogueu.

ANGELINA. — No, no: quan sigui hora, ja'm
cridareu: no m'allunyaré d'aquí. (*Se'n va.*)

ESCENA III

LA BALBINA, SOLA

BALBINA. — Que dolça i bona, pobretal! L'he
vista néixer, l'estimo, me fa llastima, i la
voldria veure ben casada. (*Veient an en
Geront.*) Hola! Aquí 'l tenim,

ESCENA IV

EN GERONT I LA BALBINA

GERONT (*manant*). — En Peret.

BALBINA. — Què dieu, senyor?

GERONT. — Crida an en Peret.

BALBINA. — Vaig, senyor. Però si 'm permetes-siu dugues paraules...

GERONT (*criant*). — Peret! Peret!

BALBINA (*criant enfadada*). — Peret! Peret!

ESCENA V

EN PERET I ELS CITATS

PERET (*a la Balbina*). — Què hi ha?

BALBINA (*malhumorada*). — El senyor.

PERET. — Senyor...

GERONT. — Que corris a casa'l meu amic Dorval i li diguis que aquí l'espero per fer una partida.

PERET. — Vaig; però...

GERONT. — També però?

PERET. — M'han manat...

GERONT. — Què? Qui?

PERET. — El vostre nebot....

GERONT (*furiós*). — A casa 'l senyor Dorval, te dic.

PERET. — Diu que desitja parlar-vos.

GERONT. — Atrevit! Fòra d'aquí!

PERET (*anant-se'n*). — Quin home!

ESCENA VI

EN GERONT I LA BALBINA

GERONT (*tot atansant-se a la tauleta*). — Aquell ximple! Aquell miserable! No, no 'l vui veure, no vui que'm vingui a torbar la pau.

BALBINA (*apart*). — Ja 'l tenim enrabiàt. No faltava sinó això!

GERONT (*asseient-se*). — Com vaig perdre ahir! Quina fatalitat! Un escac-mat amb tant bon jòc com jo tenia! (*Restablint el joc en el tauler.*) Vui tornar-m'ho a mirar. Pensant-hi, en tota la nit no he aclucat l'ull.

BALBINA (*temorenc*). — Senyor, si volguessiu escoltar dugues paraules...

GERONT. — No.

BALBINA. — Perdoneu; però l'importància i premura...

GERONT. — De què? Si decas, depressa. Apa.

BALBINA. — La vostra neboda voldria parlar-vos.

GERONT. — Ara no tinc temps.

BALBINA. — Diantre! Tanta importancia té lo que esteu fent?

GERONT. — Sí, molta. Es poc divertit, però ni així, quan me diverteixo, no vui que'm trenquin les oracions. Ho sents?

BALBINA. — Pobra senyoreta!

GERONT. — Què li passa?

BALBINA. — Que la volen tancar en un convent, vegi.

GERONT. — En un convent? Tancar a la meva neboda? Disposar de la meva neboda sense'l meu consentiment, sense que jo ho sapiga?

BALBINA. — Ja sabeu com gasta 'l vostre nebot.

GERONT. — Jo, en això ni en les bogeries de la seva dòna, no m'hi fico. Lo que tenen es ben d'ells. Que s'ho mengin, que ho llencin per la finestra: per ells faran. Però l'Angelina... Ah, no! Jo soc el cap de casa, soc l'amo, soc qui l'ha de colocar.

BALBINA. — Millor per ella, senyor; millor per ella. Ai, com m'aconsola que us prengueu amb foc lo dels interessos d'aquesta pobra noia!

GERONT. — Aont es ella?

BALBINA. — Ja la cridaré. Espereu un moment.

GERONT. — Sí, que vingui.

BALBINA. — Uí! Lo que ella ho desitja! Sinó que...

GERONT. — Què?

BALBINA. — Que com es tant tímida...

GERONT. — Què vols dir amb això?

BALBINA. — Que si li parleu...

GERONT. — I doncs? No li haig de dir re?

BALBINA. — Sí, senyor; però amb aquest to...

GERONT. — El meu to no trenca cap òs. Que vingui i que pensi en com soc i no en el to que gasto.

BALBINA. — Es veritat, senyor. Prou que us conec! Ja sé que vós sou bo, humanitari, caritatiu; però... feu el favor: no l'atemo-ritzeu, pobreta! Parleu-li suaument, si podeu, eh?

GERONT. — Està bé. Ho faré així.

BALBINA. — M'ho prometeu?

GERONT. — T'ho prometo.

BALBINA. — Hi pensareu, eh?

GERONT (*començant a despacientar-se*). — Siif!

BALBINA. — Sobre tot refreneu-vos.

GERONT (*vivament*). — Ja he dit que sí, i prou.

BALBINA (*anant-se'n*). — Ail! Ja tremolo per l'Angelina.

ESCENA VII

EN GERONT, SOL

GERONT. — Té raó la dona. Devegades me deixo endur tant pel meu temperament... Sí, sí; amb la meva nebodeta haig d'estar dolç.

ESCENA VIII

L'ANGELINA I EN GERONT

(*L'Angelina s queda plantada a distancia*)

GERONT. — Acosteu-vos.

ANGELINA (*avançant no més una passa i amb temor*). — Senyor...

GERONT (*mig enfadat*). — Com voleu que us senti d'a tres hores lluny?

ANGELINA (*avança tremolant*). — Perdoneu si...

GERONT. — Què us porta? Veiam.

ANGELINA. — Que no us en ha dit re la senyora Balbina?

GERONT (*de primer tranquilament, després escalfant-se de mica en mica*). — Sí: m'ha parlat de vós i del vostre germà, d'aquest beneit, d'aquest tarambana que, deixant-se guiar per una dona imprudent, s'ha arruïnat, s'ha perdut i encara vol tenir llenga.
(*L'Angelina fa acció d'entornar-se'n.*)

GERONT (*crident*). — Aont aneu?

ANGELINA. — Senyor, us veig tant enfadat...

GERONT. — I què? Què us importa? Qui m'exalta es aquell ximple, no vós. Veniu, expliqueu-vos: no tingueu por dels meus crits.

ANGELINA. — Senyor oncle, jo no gosaré dir re si no us veig tranquil.

GERONT. — Quin martiri! (*Esforçant-se en esser afable.*) Vaja, ja estic tranquil. Dieu.

ANGELINA. — Ja us ho deu haver contat la senyora Balbina.

GERONT. — No hi fa re lo que m'ha dit ella.
A vós us vui sentir, a vós.

ANGELINA (*temorenca*). — El meu germà...

GERONT (*estrafent-la*). — El vostre germà...

ANGELINA. — Voldria ficar-me en un convent.

GERONT. — I què? Vos sentiu amb vocació?

ANGELINA. — Jo, com...

GERONT (*impacient*). — Apa, dieu.

ANGELINA. — A mi no m'toca decidir-ho.

GERONT (*exasperant-se més*). — Jo no us dic que decidiu: vui saber si us sentiu amb vocació.

ANGELINA. — Senyor, me feu tremolar.

GERONT (*apart*). — Maleïtsiga! (*Esforçant-se en ser afable.*) Acosteu-vos, veniu. Ja ho sé què voleu dir: que'l convent no fa per vós. No?

ANGELINA. — Això.

GERONT. — Quin estat us plauria més? Veiam.

ANGELINA (*ruborisada*). — Ai ai...

GERONT. — Sense por. Ja estic tranquil. Sigueu franca.

ANGELINA. — Ail Me'n dono vergonya.

GERONT (*prenent-la afectuosament a braçet*). — Veniu aquí. Eh que us voldrieu casar?

ANGELINA. — Oh! Senyor...

GERONT (*tornant a cridar*). — Sí o no? En què quedem?

ANGELINA. — Sí, doncs.

GERONT. — Sí? Voldrieu casar-vos? Perdre la llibertat, la tranquil·litat? Bé, doncs: pitjor per vós. Està bé: us casaré.

ANGELINA (*apart*). — Amb tot i enfadat, bé es prou condescendent!

GERONT. — Sentiu ja per algú, potser?

ANGELINA (*apart*). — Ah! Si gosés dir-li que per en Valeri!

GERONT. — Cal·leu? Que en teniu algun d'ullat, ja?

ANGELINA (*apart*). — No es aquest el moment. L'hi faré dir per la senyora Balbina.

GERONT (*exasperat*). — Apa, acabem! La casa aont sou, la gent amb qui viviu, vos han administrat, per ventura, l'ocasió d'enamorar-vos d'algú? (*Malhumorat.*) Vui saber la veritat. Jo us protegiré, sí, però a condició de mereixe-ho. Enteneu-ho bé, eh?

ANGELINA (*tremolant*). — Sí, senyor.

GERONT (*amb igual to*). — Vaja, doncs, ben clar, amb tota franquesa: teniu algú que us faci glatir?

ANGELINA (*apurada i tremolant*). — Ai! No, senyor. No'n tinc cap.

GERONT. — Millor, doncs. Jo us cercaré marit.

ANGELINA. — Ai, no! Senyor, no voldria que...

GERONT. — Què, què?

ANGELINA. — Com soc tant tímida...

GERONT. — Sí, tímida, sí. Ja les conec les dònnes.

Ara, una tórtora; un cop casada, un dragó.

ANGELINA. — Doncs, oncle, ja que sou tant bo...

GERONT. — No gaire.

ANGELINA. — Deixeu que us diga...

GERONT (*anant-se'n cap a la tauleta*). — Però, i aqueix Dorval? Encara no ve?

ANGELINA. — Escolteu, senyor oncle.

GERONT (*capficat en el jòc i asseient-se*). — Aneu's-en.

ANGELINA. — Dugues paraules.

GERONT (*amb un crit*). — Prou!

ANGELINA (*apart, tot anant-se'n*). — Bona l'hem fetal! Encara ho hauré espatllat més. Sort que la senyora Balbina m'ajudarà.

ESCENA IX

EN GERONT, SOL

GERONT. — Es una bona noia. M'agrada protegir-la. Adhuc si li hagués descobert alguna inclinació, m'hauria esmerat en complaure-la; però diu que no'n té cap. Ja veuré. Jo li cercaré i... Més, què diantre fa aqueix Dorval, que no ve mai? Me moro de ganes de provar una altra vegada aqueixa maleïda combinació que'm va fer perdre la partida. Havia d'estar marejat per no guanyar. Veiam. Les meves peces estaven així. Així! Les den Dorval, així. Ara, jo poso el rei a la casa de la seva torra. En Dorval posa l'alfil a la segona del seu rei. Jo faig

escac, sí, i li prenc el peó. En Dorval ara pren el meu alfil. En Dorval? Sí: ell m'ha pres l'alfil, i jo... escac doble amb el cavall. Apa! En Dorval se'n farà la dama. Mou el seu rei i li prenc la dama. Ah, trutxe! Ara amb el seu rei me pren el cavall. Però, pitjor per ell. Té: ja'l tinc a la ratera: el seu rei cau presoner. Victòria! Mira la meva dama, mira! Escac-mat: no pot ser més clar. La partida es meva. Si en Dorval fos aquí, li demostraria. (*Cridant.*) Peret!

ESCENA X

EN GERONT I EN DALANCUR

DALANCUR (*molt amohinat i apart*). — L'oncle està sol. Si volgués escoltar-me...

GERONT (*sense adonar-se den Dalancur*). — Deixa-m tornar a posar les peces com estan. (*Cridant.*) Peret!

DALANCUR. — Senyor...

GERONT (*sense girar-se i creient que se les heu amb en Peret*). — I, doncs, que no hi era el senyor Dorval?

ESCENA XI

EN DORVAL I ELS CITATS

DORVAL (*entrant, tot resolut, per l'usual*). —
Aquí 'm teniu.

DALANCUR. — Oncle...

(*En Geront se gira, veu an en Dalancur, s'alça bruscament volcant la cadira, arrenca a córrer sense badar boca i se'n va per l'usual.*)

ESCENA XII

EN DORVAL I EN DALANCUR

DORVAL (*somrient*). — I, ara, quina rauixa!

DALANCUR. — Es terrible. Re: perquè m'ha vist a mi.

DORVAL (*bonament*). — Som amics. Ja sé com es.

DALANCUR. — Ho sento per vós.

DORVAL. — Veig que l'he topat en mal moment.

DALANCUR. — Perdoneu-lo: es una pólvora.

DORVAL (*somrient*). — Oh! Ja 'm sentirà, ja 'm sentirà.

DALANCUR. — Ai, amic meu! Vós sou l'únic que podrieu reconciliar-lo amb mi.

DORVAL. — Ho desitjo de tot cor, però...

DALANCUR. — Regonec que, a jutjar per meres apariències, el meu oncle té raó de culpar-me; però si ell pogués llegir en el fons del meu cor, tornaria a estimar-me i no se'n penediria: n'estic segur.

DORVAL. — Sé lo que voleu i crec que realment vós complirieu; però la *madam*, la vostra dòna...

DALANCUR. — Què dieu! La meva dòna? Ah, senyor! No la coneixeu. Tots us hi enganyeu, i el meu oncle més que ningú. Cal fer-li justícia i que jo us descobreixi lo que hi hagi. Ella no sab re, absolutament re, del disgust que estic passant. Sempre m'ha cregut més ric de lo que era. Mai, mai li he revelat la meva posició. Me l'estimo, ens varem casar molt joves i no he somniat sinó en dar-li tots els plers possibles, ja abans de poder-los desitjar. D'aquesta manera m'ho he gastat tot, m'he arruïnat.

DORVAL. — Acontentar una dòna! Avençar-se als seus desitjos! Naturalment!

DALANCUR. — Estic segur, segur de que, si hagués conegut la meva posició, ella es la primera que m'hauria prohibit llençar lo que he llençat per ella.

DORVAL. — Mentrestant no us ho prohibia, no.

DALANCUR. — Com que no sospitava re.

DORVAL (*rient i tocant-li l'esquena*). — Pobret!

DALANCUR (*tot trist*). — Què voleu dir?

- DORVAL (*rient*). — Que us compadeixo.
- DALANCUR (*enfadat*). — Us esteu burlant de mi?
- DORVAL (*rient*). — Fugiu, home! Però, fill, veig que us estimeu la dòna extraordinàriament.
- DALANCUR. — Sí que me l'estimo. L'he estimada sempre i me l'estimaré fins a la mort. La conec bé, sé lo que val i no aguantaré que li pengin culpes d'altri.
- DORVAL (*seriós*). — Calma, calma, amic meu: no us ho prengueu així.
- DALANCUR (*encara nerviós*). — Perdoneu-me si us he ofès. Ho sentiria molt; però tractant-se de la meva dòna...
- DORVAL. — Prou, prou. No'n parlem més.
- DALANCUR. — És que voldria haver-vos convençut...
- DORVAL (*fredament*). — Ja n'estic, home.
- DALANCUR (*amb foc*). — No, no que no n'esteul
- DORVAL (*amb un xic de calor*). — Feu-me'l favor.
- DALANCUR. — Bé, doncs: us crec. Ai, que content n'estic! Me fareu, doncs, el favor de posar-me bé als ulls del meu oncle?
- DORVAL. — N'hi parlaré.
- DALANCUR. — Oh! Com vos ho agrairé!
- DORVAL. — Però, i si ell m'objectés...? Dieu-me: com us ño heu fet per arruinar-vos tant depressa? El vostre pare no més fa quatre anys que va morir. El patrimoni que us va deixar era considerable, i, segons diuen, l'heu consumit tot.

DALANCUR. — Oh! Si sapiguessiu la mala sort que he tingut! A l'adonar-me de que anava malament, vaig voler-ho adobar, i el remei va ser pitjor que la malaltia. Vaig escoltar consells, vaig emprendre negocis nous, m'ho vaig hipotecar tot, i tot s'ha perdut, tot.

DORVAL. — Oh! Els negocis nous! Aquí està el mal. La gent... que s'hi arruïna!

DALANCUR. — I, jo, sense aont girar els ulls!

DORVAL. — Molt malament vareu obrar, amic meu. I més tenint una germana.

DALANCUR. — Oh! I quan ja hauria de pensar en col·locar-la!

DORVAL. — Sí, que ella's fa cada dia més guapa, madam Dalancur reb molta gent, i el jovent, devegades... Ja m'enteneu.

DALANCUR. — Oh, sí! Per aquest motiu, mentre no se'm presenti un nou modus vivendi, he pensat ficar-la en un convent.

DORVAL. — Tancar-la? Bé, bé. Però, ja n'heu parlat al vostre oncle?

DALANCUR. — Com? Si no vol escoltar-me. Feu el favor de dir-li vós: interesseu-vos per l'Angelina. Ell us estima, us escolta, fa cas dels vostres consells i no us negarà res.

DORVAL. — Qui sab!

DALANCUR. — Oh! N'estic segur. Vos ho suplico: procureu veure-l; parleu-n'hi aviat.

DORVAL. — Ho provaré. Aont deu ser ara?

DALANCUR. — Ja aniré a veureu-ho. (*Cridant servei.*) Eil

ESCENA XIII

EN PERET I ELS CITATS

PERET (*an en Dalancur*). — Senyor...

DALANCUR. — Que es fàra 'l meu oncle?

PERET. — No, senyor: es abaix al jardí.

DALANCUR. — En aquesta hora al jardí?

PERET. — Per ell si que... Que no ho sabeu?

Quan s'acalora un xic, hi baixa i s'hi passeja: vol aire.

DORVAL (*a Dalancur*). — Vaig a trobar-lo.

DALANCUR. — No ho feu pas. Ja sé com es.

Deixem que's calmi. Més valdrà esperar-lo aquí.

DORVAL. — Però, i si se n'anés sense pujar?

PERET. — Perdoneu, senyors. No trigarà gaire en pujar. Li conec el natural. Als set o vuit minuts ja li ha passat. (*An en Dorval.*)

I creieu-me: estarà molt content de trobar-vos aquí.

DALANCUR (*tot seguit an en Dorval*). — Doncs feu-me 'l favor de passar allí dins i esperar-lo. (*Senyalant l'habitació den Geront.*)

DORVAL. — Amb molt gust. Comprenc perfectament lo trist de la vostra posició, i cal posar-hi remei. M'interessaré per vós, però a condició de...

DALANCUR (*tot seguit*). — Paraula d'honor.

DORVAL. — Basta.

(*Se fica a l'habitació den Geront.*)

ESCENA XIV

EN DALANCUR I EN PERET

DALANCUR. — Tu no has dit al meu oncle allò que t'he manat que li diguessis.

PERET. — Dispenseu, senyor: sí que li he dit, però ell se m'ha tret del davant, com acostuma.

DALANCUR. — Valga-m Déu! Doncs quan te sembli ben disposat, avisa-m; que, quan pugui, te recompensaré com se deu.

PERET. — Vos ho estimo molt, senyor; però, gracies a Déu, no m manca res.

DALANCUR. — Es a dir que ets ric?

PERET. — Ric, no; però 'l meu amo no m deixa patir. Tinc dòna i quatre xavals, que ja n'hi ha un feix, no es cert? Però 'l meu amo es tant bo, que 'ls mantinc d'allò més bé, i a casa ningú 's pot planyer. (*Se'n va.*)

DALANCUR (*anant-se'n*). — Oh! Mentrestant, veiam si 'l procurador consegueix entretenir...

ESCENA XV

EN DALANCUR I MADAMA DALANCUR

DALANCUR (*veient-la entrar*). — Ah! La meva dona!

MADAMA DALANCUR. — Ah! Sou aquí? No us he buscat poc!

DALANCUR. — Doncs ara me n'anava.

MADAMA DALANCUR. — Acabo de trobar el malcarat, rondinant, rondinant, com sempre.

DALANCUR. — Voleu dir el meu oncle?

MADAMA DALANCUR. — Ell, ell. He vist lluir un raig de sol, me n'he anat al jardí, i allí me l'he trobat, picant de peus, parlant tot sol i en veu alta; però, de quina manera! Dieu-me una cosa: entre 'ls seus servents n'hi ha algun de casat?

DALANCUR. — Sí.

MADAMA DALANCUR. — Ah! Heus-aquí per què se les havia contra marit i muller, però amb quina furia, si ho haguessiu vist!

DALANCUR (*apart*). — Prou m'afiguro a qui 's referia, prou!

MADAMA DALANCUR. — Es un home insoprible.

DALANCUR. — Però l'hem de tractar amb respecte, filla.

MADAMA DALANCUR. — No crec pas que's puga

queixar de mi. Mai li he mancat en re. Li respecto 'ls anys i la gerarquia d'oncle. Si alguna vegada m'he permès parlar-ne en broma, ha sigut sempre amb vós, de vós a mi, que ja sabeu perdonar-m'ho. Ja veieu que li tinc tots els miraments possibles; i, en cambi, ell, dieu-me, quins ens té a vós i a mi? Ens tracta amb una aspror tremenda, ens odia tant com pot, i sobre tot a mi, que'm menysprea sobiranament. Voldrieu encara que li anés darrera, que li fes la gara-gara?

DALANCUR. — Per què no amanyagar-lo? Es oncle meu. Si l'haguessim de menester...

MADAMA DALANCUR. — De menester? An ell? Nosaltres? Per què? Es que no'n tenim prou amb lo nostre per viure honradament? Vós no teniu vicis. Jo tinc bon seny. No us demano pas més de lo que fins ara heu fet per mi. Continuem amb la mateixa moderació i no haurem de menester a ningú.

DALANCUR (*apassionadament*). — Continuem amb la mateixa moderació...

MADAMA DALANCUR. — Està clar. Jo no soc vanitosa. No us demano pas més.

DALANCUR (*apart*). — Que desgraciat soc!

MADAMA DALANCUR. — Però, què teniu? Sembla que esteu capficat, pensatiu. Esteu intranquil, sí.

DALANCUR. — Vos enganyeu. No, no tinc re.

MADAMA DALANCUR. — No, no Ja us conec.

Si us en passa alguna, per què m'ho voleu amagar?

DALANCUR (*tot apurat*). — Re: m'amoïna lo de la meva germana. Ja ho teniu tot explicat.

MADAMA DALANCUR. — La vostra germana? Però, per què? Si es la criatura millor del món! Jo l'estimo amb deliri. Escolteu: si seguissiu el meu consell, vós us treurieu aquest mal-de-cap i an ella la farieu ditxosa.

DALANCUR. — Com?

MADAMA DALANCUR. — Vós voldrieu tancar-la, i a mi'm consta que no es això lo que ella vol.

DALANCUR (*contrariat*). — Per ventura està en edat de dir què vol o no vol?

MADAMA DALANCUR. — No, i ella es prou prudenta per doblegar-se al voler dels seus superiors. Però, per què no la caseu?

DALANCUR. — Es massa jove, encara.

MADAMA DALANCUR. — Encara? Per ventura tenia més anys jo quan me vaig casar amb vós?

DALANCUR (*impacient*). — Ah! Sí: ara me n'iré de porta en porta a captar-li un marit, si us sembla.

MADAMA DALANCUR. — Veniu aquí, escolteu-me, maridet. No us amoïneu, creieu-me. Si jo no m'erro, en Valeri s'estima l'Angelina, i aquesta està enamorada d'ell.

DALANCUR (*apart*). — Jesús! No'm faltaria sinó això!

MADAMA DALANCUR. — Vós el coneixeu. No us sembla un bon partit per l'Angelina?
(*En to ponderatiu.*)

DALANCUR (*més i més apurat*). — Bé, veurem. Ja 'n parlarem.

MADAMA DALANCUR. — Per caritat. Doneu-me'l gust de deixar-ho per mi això. Tindrè a orgull el sortir-me'n

DALANCUR (*apurat del tot*). — Filla...

MADAMA DALANCUR. — Què voleu dir?

DALANCUR. — Que no pot ser.

MADAMA DALANCUR. — Per què no?

DALANCUR (*titubejant*). — Perquè l'oncle no ho consentiria.

MADAMA DALANCUR. — Diantre! Passo per lo de respectar-lo com devem, però vós sou el germà de l'Angelina. El dot d'aquesta està a les vostres mans, el més o menos depèn de vós. Permeteu que m'asseguri de si s'estimen, i respecte a interessos, en ultim cas, ho arreglo jo.

DALANCUR (*de sobte*). — No. Si m'estimeu, no us hi fiqueu.

MADAMA DALANCUR. — Si no voleu que la vostra germana 's casi, es diferent.

DALANCUR. — Tot al contrari.

MADAMA DALANCUR. — Serà que...?

DALANCUR (*fent per anar-se'n*). — Me n'haig d'anar. Quan tornaré ja 'n parlarem.

MADAMA DALANCUR. — Us sab greu que jo m'hi fiqui?

DALANCUR. — Re d'això, per Déu.

MADAMA DALANCUR. — Ah! Serà potser pel dot?

DALANCUR (*fugint*). — No ho sé.

ESCENA XVI

MADAMA DALANCUR, SOLA

MADAMA DALANCUR. — Què vol dir aquesta actitud? No me l'explicó. Es possible que el meu marit...? No pot ser. Ell! Es incapaç d'haver comès un abús.

ESCENA XVII

L'ANGELINA I MADAMA DALANCUR

ANGELINA (*sense veure madama Dalancur*).

— Si trobés la senyora Balbina...

MADAMA DALANCUR. — Angelina.

ANGELINA (*enfadada*). — Senyora...

MADAMA DALANCUR (*amb dolçura*). — Aont aneu?

ANGELINA (*contrariada*). — Me n'anava a...

MADAMA DALANCUR. — I ara! Que esteu enfadada?

ANGELINA. — Motius tinc d'estar-ho.

MADAMA DALANCUR. — Amb mi?

ANGELINA. — Si diu que...

MADAMA DALANCUR. — Escolteu, filla meva: si'l que vulguen tancar-vos us sab greu, heu de saber que jo en això no hi tinc art ni part. Al revés: jo us estimo i faré fins l'impossible en favor vostre.

ANGELINA (*apart i somicant*). — Falsa! Més que falsa!

MADAMA DALANCUR. — I ara! Ploreu?

ANGELINA (*aixugant-se 'ls ulls i apart*). — M'ha enganyat ben bé!

MADAMA DALANCUR. — Dieu-me: què us fa plorar?

ANGELINA. — Si us sembla! Els abusos del meu germà.

MADAMA DALANCUR (*tota sorpresa*). — Els abusos del vostre germà?

ANGELINA. — Sí. Ningú 'ls sab millor que vós.

MADAMA DALANCUR. — Què dieu? Expliqueu-vos, si us plau.

ANGELINA. — Es inútil.

ESCENA XVIII

EN GERONT, EN PERET I LES CITADES

GERONT (*crident*). — Peret!

PERET (*eixint de l'habitació den Geront*). — Senyor...

GERONT (*vivament an en Peret*). — Doncs aquest senyor Dorval?

PERET. — Us espera allà dins, senyor.

GERONT. — Allà dins, i no has vingut a dir-m'ho?

PERET. — No he tingut temps, senyor.

GERONT (*veient l'Angelina i Madama Dalancur, entraona amb la primera, girant-se expressament d'esquena a la segona*). — Què hi feu aquí? Aquí no hi vui faldilles, ni certes persones de la vostra família. Apa, fòra!

ANGELINA. — Oncle: si...

GERONT. — He dit que fòra! Eh! Prou!

(*L'Angelina se'n va tota mortificada.*)

ESCENA XIX

MADAMA DALANCUR, EN GERONT I EN PERET

MADAMA DALANCUR. — Perdoneu, senyor.

GERONT (*tombant-se a mirar per aont ha eixit Angelina i a l'ensems llambregant a Madama Dalancur*). — Hem! Què s'ha pensat? Quina insolència! Venir aquí a destorbar-mel! Per sortir ja hi ha una altra escala. La tancaré aquesta porta.

MADAMA DALANCUR. — No us enfadeu, senyor. Lo que es per mi, ja us asseguro...

GERONT (*encaminant-se a la seva habitació, però no volent refregar-se amb Madama Dalancur; an en Peret*). — Dius que'l senyor Dorval es allà dins?

PERET. — Sí, senyor.

MADAMA DALANCUR (*reparant la maniobra i fent-se enrera*). — Passeu, senyor, passeu. No tracto pas d'impedir-vos-ho.

GERONT (*tot passant i saludant-la*). — Servidor. La tancaré aquesta porta.
(*Se fica a la seva habitació, seguit den Peret*).

ESCENA XX

MADAMA DALANCUR, SOLA

MADAMA DALANCUR. — Quin mal geni! Però no es això lo que m'amoïna. Lo que m'amoïna de debò es el paper del meu marit, lo que m'ha dit l'Angelina. Vui i dolc: voldria saber la veritat i tremolo d'esbrinar-la.

TELÓ

ACTE SEGON

ESCENA I

EN GERONT I EN DORVAL

GERONT. — Anem a jugar i no me'n parlem més.

DORVAL. — Se tracta d'un nebot, home.

GERONT (*amb vehemència*). — D'un beneit, d'un calçasses, que es l'esclau de la seva dona i de la seva vanitat.

DORVAL. — No tant foc, home, no tant foc.

GERONT. — Aneu, que amb la vostra flemma encara'm farieu enfabiar.

DORVAL. — Jo ho dic a fi de bé, home.

GERONT (*asseient-se*). — Agafeu una cadira.

DORVAL (*en to compassiu mentres s'acosta una cadira*). — Pobre xicot!

GERONT. — Tornem al punt d'ahir.

DORVAL (*amb el mateix to*). — El perdreu.

GERONT. — Cah!

- DORVAL. — Vos dic que'l perdreu.
- GERONT. — Oh, cah! Ja us ho asseguro.
- DORVAL. — Si vós no'l socorreu, està perdut del tot.
- GERONT. — Qui?
- DORVAL. — El vostre nebot.
- GERONT (*enfadant-se*). — Eeh! Jo'm referia al jòc. Seieu, vos dic.
- DORVAL. — Ja jugarem, si ho voleu; però abans escolteu-me.
- GERONT. — Encara heu de tornar amb lo den Dalancur?
- DORVAL. — Per què no?
- GERONT. — Doncs no us escolto.
- DORVAL. — Com es que li teniu tant d'odi?
- GERONT. — No, senyor: jo no odío a ningú.
- DORVAL. — Però si no voleu...
- GERONT. — Acabeu i juguem. O juguem o me'n vaig.
- DORVAL. — Dos mots i acabo.
- GERONT. — M'apureu la paciència!
- DORVAL. — Vós teniu...
- GERONT. — Sí, gracies a Déu.
- DORVAL. — Més de lo que heu de menester.
- GERONT. — Encara puç servir als amics.
- DORVAL. — I no voleu dar res al vostre nebot?
- GERONT. — Ni una malla.
- DORVAL. — De consegüent...
- GERONT. — De consegüent, què?
- DORVAL. — Li teniu odi.
- GERONT. — De consegüent, no sabeu lo que us dieu. Lo que jo odío, lo que detesto, es

la seva manera de pensar, la seva mala conducta. El dar-li diners no servirà sinó per fomentar la seva vanitat, la seva prodigalitat, les seves bogeries. Que mudi ell de sistema i jo faré altre tant. Vull que'l penediment mereixi'l benefici, i no que'l benefici ofegui'l penediment.

DORVAL (*després d'un moment de silenci, en que sembla convençut, diu amb molta suavitat*). — Juguem, juguem.

GERONT. — Juguem.

DORVAL (*jugant*). — Me sab greu.

GERONT (*jugant*). — Escac al rei.

DORVAL (*jugant*). — I aquella pobra noia?

GERONT. — Qui?

DORVAL. — L'Angelina.

GERONT. — Ah! D'ella... ja es diferent. Parlem-ne. (*Deixa de jugar.*)

DORVAL. — Que, mentrestant, n'haurà de patir.

GERONT. — Ja hi he pensat i he decidit. La casaré.

DORVAL. — Me n'alegro. S'ho mereix.

GERONT. — No es una noia ben guapa?

DORVAL. — Ja ho crec!

GERONT. — Ben ditxós qui podrà haver-la!
(*Rumia un moment i exclama.*) Dorval!

DORVAL. — Què?

GERONT. — Escolteu.

DORVAL (*aixecant-se*). — Què se us ofereix?

GERONT (*aixecant-se*). — Sou un bon amic meu?

DORVAL. — Podeu dubtar-ne?

GERONT. — Si la voleu, serà per vós.

DORVAL. — Què?

GERONT. — La meva neboda.

DORVAL. — Què?

GERONT. — Què, què? Que sou sord? No m'enteneu? (*Vivament.*) Bé ho dic prou clar: si la voleu, serà per vós.

(*En Dorval fa una rialla d'incredul.*)

GERONT. — I, si us hi caseu, a més del seu dot, tindrà cent mil lires que li regalaré jo. Eh! Què hi dieu?

DORVAL. — Amic meu, jo no'm mereixo pas tant.

GERONT. — Sé qui sou i d'aquesta manera asseguro un benestar a la meva neboda.

DORVAL. — Però...

GERONT. — Què?

DORVAL. — El seu germà...

GERONT. — El seu germà? No s'hi ha de ficar. A mi'm toca disposar d'ella. La llei... el testament del meu germà... L'amo soc jo. Alça, doncs, digueu: què decidiu?

DORVAL. — Home, una proposició així no's resol de cop i volta. Sou massa executiu.

GERONT. — Jo no hi sé veure cap obstacle. Si l'estimeu, si la voleu, si us convé, ja està tot fet.

DORVAL. — Però...

GERONT. — Però, però què?

DORVAL. — La desproporció d'edat. Vos sembla poca la de setze a quaranta-cinc anys?

GERONT. — Absolutament, home. Vós encara

- sou jove, i jo ja sé com es l'Angelina. No té pardalets al cap, no.
- DORVAL. — Podria estimar an algú altre.
- GERONT. — No pensa en ningú.
- DORVAL. — Ja n'esteu ben segur?
- GERONT. — Seguríssim. Vaja, acabem: Me'n vaig a veure 'l notari i que extengui 'l contracte. La noia es vostra.
- DORVAL. — Espereu-vos, home, espereu-vos.
- GERONT (*enfadat*). — Per què? Vaja. Encara m'voleu mortificar més, atormentar-me i enfadar-me amb la vostra calma i sang freda?
- DORVAL. — Voldrieu, doncs...?
- GERONT. — Sí, donar-vos una noia entenimentada, casta, virtuosa, amb cent mil escuts de dot i cent mil lires més per present de noces. Es que us ofenc amb això?
- DORVAL. — Home, al contrari, ja ho he dit: me feu més honor del que mereixo.
- GERONT (*amb foc*). — Tanta modestia, en aquests moments, ja m'empalaga, home!
- DORVAL. — No us enverineu. Voleu que accepti?
- GERONT. — Sí.
- DORVAL. — Doncs, accepto.
- GERONT (*joios*). — De debò?
- DORVAL. — Però a condició de...
- GERONT. — De què?
- DORVAL. — De que l'Angelina hi consenti.
- GERONT. — Cap més dificultat?
- DORVAL. — Aquesta sola.

GERONT. — Gracies a Déu! Podeu dar-la per resolta.

DORVAL. — Tant-de-bò que sigui així.

GERONT. — No'n dubteu. Segurissim. Vaja, estimat nebot, abraceu-me.

DORVAL. — Doncs, vós també, estimat oncle.

ESCENA II

EN DALANCUR I ELS CITATS; DESPRÉS EN PERET

(En Dalancur entra per l'usual; veu al seu oncle. Llavors, tot fent camí cap al seu pis, escolta i se planta al brancal de la porta per acabar de sentir.)

GERONT. — Me deixeu contentíssim.

DORVAL. — D'amics com vós en corren pocs.

GERONT. — Vaja, me'n vaig a cal notari. Tot s'enllestirà avui mateix. *(Cridant.)* Peret!
(En Peret apareix.)

GERONT. — La mangala i el tricorni.

(En Peret se'n va i torna.)

DORVAL. — Mentrestant m'arribo a casa.

(En Peret entrega al seu amo la mangala i el barret i se'n va.)

GERONT *(an en Dorval)*. — No, no. Espereu-me aquí. Tot seguit torno. Esmorzareu amb mi.

DORVAL. — Haig d'escriure al meu apoderat que vingui, i es fòra de París.

GERONT. — Entreu al meu escriptori, escriviu i envieu la lletra per en Peret. Ell en persona l'hi durà. Es molt fiat i judiciós: ho farà bé. Encara que devegades el renyi, me l'estimo molt.

DORVAL. — Si tant vos hi empenyeu, ho faré així.

GERONT. — Veieu, home? Tot s'arregla.

DORVAL. — Convingut, doncs.

GERONT (*encaixant*). — Paraula d'honor, he?

DORVAL (*encaixant*). — Paraula d'honor.

GERONT. — Oh nebot estimat! (*Se'n va.*)

(*En Dalancur, al sentir això, se mostra joiós.*)

ESCENA III

EN DALANCUR I EN DORVAL

DORVAL (*apart*). — Certament tot lo que'm passa sembla un somni. Jo casar-me? Jo, que mai hi hauria pensat?

DALANCUR (*avançant*). — Gracies, amic meu. No sé com expressar-vos el meu agraïment.

DORVAL. — De què?

DALANCUR. — Ja he sentit lo que deia l'oncle. Veig que encara m'estima, que'm com-padeix. Se'n va corrent a casa 'l notari i us ha dat paraula d'honor. Oh! Ja veig lo que heu fet per mi! Soc l'home més feliç del món!

DORVAL. — Ei, ei, ei! No us ilusioneu així, per Déu, que de tot això tant hermós que us heu imaginat no n'hi ha ni un bri de cert.

DALANCUR. — Com!

DORVAL. — Jo espero que amb el temps, sí, podré arribar a ser-vos útil amb ell i que fins, amb major títol, podré interessar-me per vós; però fins ara...

DALANCUR (*vivament*). — Doncs a què's referia aquella paraula d'honor?

DORVAL. — Ja us ho diré. Me fa l'honor d'oferir-me la vostra germana per esposa.

DALANCUR (*content*). — La meva germana! I l'accepteu?

DORVAL. — Si també us plau...

DALANCUR. — Per què no? Quina sorpresa! Per lo del dot, ja sabeu vós com me trobo, ara...

DORVAL. — D'això ja'n parlarem.

DALANCUR. — Oh estimat germà! Deixeu que us abraçi de tot cor.

DORVAL. — Celebro que'l vostre oncle en aquesta ocasió...

DALANCUR. — An aquesta unió deuré la felicitat per mi perduda! Quina sort! He anat a casa'l meu procurador i no hi era.

ESCENA IV

MADAMA DALANCUR I ELS CITATS.

DALANCUR (*veient la seva dona entrar i corrent-hi*). — Oh! Madama...

MADAMA DALANCUR (*an en Dalancur*). — M'heu fet perdre la paciència. Vos he sentit i...

DALANCUR. — Aquí teniu, esposa meva, al senyor Dorval. Vos el presento en qualitat de cunyat meu i com promès de l'Angelina.

MADAMA DALANCUR (*contenta*). — Sí?

DORVAL. — Si la meva felicitat pot merèixer la vostra aprovació, madama, n'estaré content del tot.

MADAMA DALANCUR. — Jo n'estic contentíssima, senyor. Me n'alegro com vós mateix, de tot cor. (*Apart.*) Què m' deien, doncs, de la mala posició del meu marit?

DALANCUR (*an en Dorval*). — I ja ho sab la meva germana?

DORVAL. — Crec que no.

MADAMA DALANCUR (*apart*). — Llavors, el que fa aquest casament no es el meu marit?

DALANCUR. — Voleu que la cridi?

DORVAL. — No. Més m'estimaré que li doneu algun entretoc. Podria presentar-se algun entrebanc i...

DALANCUR. — Home! Quin?

DORVAL. — Que ella no hi vingués bé.

DALANCUR. — No tingueu por. Conec a l'Angelina; i, després, la vostra posició, les vostres prenes morals... Deixeu-ho per mi. Ja 'n parlaré amb ella.

DORVAL. — No, per Déu, no. Feu-me 'l favor. No espatllem la cosa. Deixem fer al senyor Geront.

DALANCUR. — Com volgueu.

MADAMA DALANCUR (*apart*). — Ara sí que no ho entenc!

DORVAL. — Dispenseu: me'n vaig allí dins a escriure. Ell m'ha dat permís i fins m'ha manat que l'hi esperi. Excuso cerimonies. A reveure aviat.

(*Se'n va.*)

ESCENA V

EN DALANCUR I MADAMA DALANCUR,
I DESPRÉS UN CRIAT

MADAMA DALANCUR. — Per lo que veig, doncs, no sou vós qui casa la vostra germana.

DALANCUR. — No, que es l'oncle.

MADAMA DALANCUR. — Que us-e n'ha parlat el vostre oncle? Ja té'l vostre consentiment?

DALANCUR. — El meu consentiment? No m'ha vist en Dorval? No m'ho ha dit ell? (*Un*

xic confós.) Que no se'n diu demanar el consentiment d'això?

MADAMA DALANCUR (*amb cert foc*). — El senyor Dorval vos ha tingut la consideració deguda, sí; però l vostre oncle no vos en ha dit re?

DALANCUR (*confós*). — Què voleu dir amb això?

MADAMA DALANCUR. — Vui dir, que com si fossiu un zero a l'esquerra.

DALANCUR (*enfadat*). — Que tot vos ho prengueu per la part que cremal Es que es terrible! Esteu insoportable!

MADAMA DALANCUR (*un xic trista*). — Insoportable! Me trobeu insoportable! (*Amb molta tendresa.*) Espòs meu! Es la primera vegada que us escapa de la boca una expressió semblant. Per força, per força heu de passar un gran disgust, quan oblideu fins a tal punt el vostre dever.

DALANCUR (*apart*). — I tal si té raó! (*Alt.*) Estimada: us demano perdó de tot cor. Però, que no coneixeu l'oncle? Voldrieu enverinar-lo més? Voleu que jo perjudiqui la meva germana? Aqueix partit es bo, excelent. Si l'oncle l'ha escullit, millor: menos mals-de-cap per vós i per mi.

MADAMA DALANCUR. — Estem d'acort. Celebro que us ho prengueu tant bé. Vos ho alabo i us admiro. Però permeteu-me una pregunta: qui s'empendrà ara als preparatius necessaris a una noia que va a casar-se?

Se n'encarregarà 'l vostre oncle? Vos sembla convenient, decorós?

DALANCUR. — Teniu raó. Però encara queda temps. Ja 'n parlarem.

MADAMA DALANCUR. — Recordeu-vos-en. Ja sabeu que jo l'estimo l'Angelina. Encara que l'ingrata no mereixeria que jo pensés en ella, al cap i a la fi es germana vostra.

DALANCUR. — Com! D'ingrata la tracteu? Per què?

MADAMA DALANCUR. — No'n parlem per ara. Li demanaré una explicació a quatre ulls, i després...

DALANCUR. — No: dieu-me per què?

MADAMA DALANCUR. — Una mica de paciència, home.

DALANCUR. — No: vui saber-ho ara. Què us ha fet?

MADAMA DALANCUR. — Ja que ho voleu així...

DALANCUR (*apart*). — Què serà? Ja tremolo.

MADAMA DALANCUR. — La vostra germana...

DALANCUR. — Dieu.

MADAMA DALANCUR. — Crec que es extremadament partidaria del vostre oncle.

DALANCUR. — Per què?

MADAMA DALANCUR. — M'ha dit a mi mateixa que esteu entrampat i que...

DALANCUR. — Jo entrampat? I vós creieu això?

MADAMA DALANCUR. — No; però, de la manera que m'ho ha dit, crec que sospita que jo'n tinc la culpa, o que quan menos hi he contribuït.

DALANCUR (*exaltant-se*). — Vós? Ella sospita de vós?

MADAMA DALANCUR. — Per Déu, no us acaloreu així. Ja he vist que no sabia 'l que's deia.

DALANCUR (*amb passió*). — Pobra esposa meva!

MADAMA DALANCUR. — Bah! Deixeu-ho córrer.

Jo us prometo no pensar-hi més. Tot ve d'eil. El vostre oncle es la causa de tot.

DALANCUR. — Ah, no! L'oncle no té mal cor.

MADAMA DALANCUR. — Que no té mal cor?

Diatxus! No sé pas si al món n'hi ha un de pitjor. No fa pas tant que me n'ha dat una prova. En fi, ja l'hi perdono.

UN CRIAT. — Senyor, han dut aquest bitllet per vós.

DALANCUR (*prenent-lo depressa*). — Dò-m.

(*El criat se'n va.*)

DALANCUR. — Veiam. (*Apart i agitat*). Lletra del meu procurador. (*Obre'l plec.*)

MADAMA DALANCUR. — Què us escriu?

DALANCUR. — Un moment. Permeteu-me. (*S'aparta, llegeix a poc a poc i mostra disgust.*)

MADAMA DALANCUR (*apart*). — Alguna desgracia, potser?

DALANCUR (*apart, en havent llegit*). — Estic perdut!

MADAMA DALANCUR (*apart, notant de reull el disgust den Dalancur*). — Ai quina engunia!

DALANCUR (*apart, per la seva dòna*). — Pobretal! Què serà d'ella? Oh! Jo no podré dir-li! No tinc coratge!

MADAMA DALANCUR (*dissimulant*). — I, doncs, estimat meu, no m'heu dir què us passa? (*Ploricant.*) Ja no us fieu de la vostra dòna? Ja no soc la vostra millor amiga?

DALANCUR. — Teniu. Llegiu. Aquí veureu com estic. (*Li dòna la lletra i fuig.*)

ESCENA VI

MADAMA DALANCUR, SOLA

MADAMA DALANCUR. — Tota tremolo. (*Llegint.*) «Senyor: Tot s'ha perdut. Els acreedors no han volgut firmar. La sentència ha sigut confirmada i us serà notificada immediatament. Aneu alerta, perquè hi ha orde d'arrestar-vos.» Què llegeixo! Què diu! El meu marit insolvent, en perill de presó! Però, com es possible? Si ell no juga, ni té altres vicis, ni es donat a un luxe immoderat! Per culpa seva... La tindrè jo la culpa? Oh! Quin raig de llum més terrible! Els carrecs de l'Angelina, l'odi del senyor Geront i el menyspreu cada dia major amb que'm mirava a mi... Oh! M'ha caigut la bena dels ulls. El meu marit i jo, tots dos som culpables, tots dos. An ell l'ha perdut l'excés d'amor per mi: a mi, l'inexperència m'ha encegat. Ell es culpable, sí; però jo'n soc igualment. I com

se'n surt ara d'aquesta situació tremenda? Unicament el seu oncle, sí... unicament el seu oncle podria posar-hi remei. Però, i el meu marit, en aquests moments d'abatiment i dolor, estarà per... Ah! Ja que jo, mal que involuntariament, en soc la causa, per què no anar-hi jo mateixa? Sí... anc que m'hagi de llençar als seus peus... Als seus peus! Amb el caracter aspre, intractable, que ell té, quines ilusions puc fer-me? Aniré a exposar-me a un fastic dels seus... Més, què hi fa? Què valen les meves humiliacions davant de la situació terrible del meu marit? Sí: hi corro. Aquesta sola consideració ja'm darà prous forces.

(*Arrenca cap a l'habitació den Geront.*)

ESCENA VII

LA BALBINA I LA CITADA

BALBINA. — Aont aneu, senyora? El senyor Dalancur està que fa llastima, entregat a la desesperació.

MADAMA DALANCUR. — Jesús, Déu meu! Hi vaig corrent. (*Se'n va per ont ha vingut la Balbina.*)

BALBINA. — Quin desori! Quin conflicte! Ja't dic jo que si ella'n té la culpa, mereix ben bé que... Qui veig?

ESCENA VIII

EN VALERI I LA CITADA

BALBINA. — Què us porta aquí, senyor? Mal moment heu escullit. No us dic re del triasbals d'aquesta casa!

VALERI. — Me'l temia. Vinc de veure'l procurador del senyor Dalancur, a qui he ofert tot lo que tinc: cabals i crèdit.

BALBINA. — Això es virtut! Ningú generós com vós.

VALERI. — El senyor Geront es aquí?

BALBINA. — No, senyor. El criat m'ha dit que es a casa'l seu notari.

VALERI. — A casa'l seu notari?

BALBINA. — Sí, senyor. Com que ell sempre té negocis... Que desitjariu parlar-li, potser?

VALERI. — Sí. Haig de parlar amb tots. Veig amb molta pena lo del senyor Dalancur. Soc sol, tinc de sòbres i en puc disposar. M'estimo l'Angelina i vinc a demanar-la sense dot, si ella s'acontenta de partir amb mi lo meu.

BALBINA. — La resolució es digna de vós. Ningú li haurà mostrat tanta estima, tant d'amor ni tanta generositat, senyor.

VALERI. — Vos sembla si m puc fer l'ilusió...?

BALBINA (*tota contenta*). — Ja ho crec! Sobre

tot quan la senyoreta compta amb el seu oncle i aquest la voldria emmaridar.

VALERI. — Vol casar-la?

BALBINA. — Sí, senyor.

VALERI (*desalentat*). — Però, si vol casar-la, que no vulgui també ser amo de triar-li'l marit ell sol.

BALBINA (*després de reflexionar*). — També podria ser.

VALERI. — Vos sembla si es gaire consolador això per mi?

BALBINA (*veient entrar l'Angelina*). — Per què no? Veniu, veniu, senyoreta.

ESCENA IX

L'ANGELINA I ELS CITATS

ANGELINA. — Ai, quina pena!

VALERI. — Què us passa, senyoreta?

ANGELINA. — El meu pobre germà...

BALBINA. — Encara està així?

ANGELINA. — Un xic millor, un xic més tranquil, però...

BALBINA. — Escolteu, senyoreta. El senyor acaba de dir-me unes coses molt consoladores per vós i pel vostre germà.

ANGELINA. — Adhuc per ell?

BALBINA. — Si sabessiu el sacrifici que ve disposat a fer!

VALERI (*a la Balbina, tot baixet*). — Voleu callar! (*Mirant-se l'Angelina.*) Per ventura hi ha sacrifici que ella no's mereixi?

BALBINA. — Però convindria parlar-ne al senyor Geront.

ANGELINA. — Teniu la bondat de pendre-us aquesta molestia vós, amiga meva.

BALBINA. — Amb molt gust. Què li diré? Veiam. Aconselleu-me. Però, sento algú. (*Corre cap a l'habitació del senyor Geront.*) Es el senyor Dorval. (*An en Valeri.*) Que no us vegi. Veniu, fugim d'aquí, que parlarem amb llibertat.

VALERI (*a l'Angelina*). — Si veieu al vostre germà...

BALBINA (*agafant-lo per la mà*). — Psit! Anem, per Déu, anem.

ESCENA X

L'ANGELINA I EN DORVAL

ANGELINA (*apart*). — Què hi faré jo aquí amb el senyor Dorval? Deixa-m fugir. (*Fa per anar-se'n.*)

DORVAL. — Senyoreta, senyoreta!

ANGELINA. — Senyor...

DORVAL. — Heu vist el vostre senyor oncle? No us en ha dit re, encara?

ANGELINA. — Aquest matí l'he vist, senyor.

DORVAL. — Abans d'eixir de casa?

ANGELINA. — Sí, senyor.

DORVAL. — I no ha tornat encara?

ANGELINA. — No, senyor.

DORVAL. — Valga-m Déu! (*Apart.*) Encara no'n sab re.

ANGELINA. — Si'm permeteu, senyor: hi ha alguna novetat que m'interessi?

DORVAL. — El vostre oncle us estima molt.

ANGELINA (*modestament*). — Es tant bol

DORVAL (*seriament*). — S'interessa per vós.

ANGELINA. — Per sort meva.

DORVAL. — I pensa casar-vos.

(*L'Angelina's ruborisa.*)

DORVAL. — Eh! Què me'n dieu?

(*L'Angelina torna a ruboritzar-se.*)

DORVAL. — Que no us agradaria casar-vos?

ANGELINA (*modestament*). — L'oncle disposa.

DORVAL. — Si voleu que m'allargui més...

ANGELINA (*un xic encuriosida*). — Si així us plau, senyor...

DORVAL. — Ja us té triat el promès.

ANGELINA (*apart*). — Ai Déu meu! I com tremolo!

DORVAL (*apart*). — Sembla que n'està contenta.

ANGELINA (*tremolosa*). — Gosaré preguntar-vos...

DORVAL. — Què, senyoreta?

ANGELINA. — Si coneixeu el que se'm destina?

DORVAL. — Oh! Sí que'l conec, i vós també'l coneixeu.

ANGELINA (*un xic joiosa*). — Jo també 'l conec?

DORVAL. — Ja ho crec que 'l coneixeu!

ANGELINA. — Gosaré...?

DORVAL. — Dieu, senyoreta.

ANGELINA. — Preguntar-vos com se diu aqueix jove?

DORVAL. — Com se diu aqueix jove?

ANGELINA. — Sí, si vós el coneixeu...

DORVAL. — Però jo no he dit quants anys té.

ANGELINA (*apart, alarmada*). — Ai, ai, si!

DORVAL. — Vós sou molt entenimentada: depeneu del vostre oncle...

ANGELINA. — Però, creieu, senyor, que 'l meu oncle (*tremolosa*) voldrà sacrificar-me?

DORVAL. — Segons com entengueu vós això del sacrifici.

ANGELINA. — Vui dir prescindint del meu cor.

El meu oncle es tant bo! (*Amb passió.*)

Qui li pot haver dat semblant consell?

Qui li pot haver proposat un semblant partit?

DORVAL (*un xic picat*). — Un semblant partit? Senyoreta... I si fos jo que...

ANGELINA (*tota contenta*). — Vós, senyor? Oh! Si així fos!

DORVAL (*contentíssim*). — Oh! Si així fos, dieu?

ANGELINA. — Sí, perquè a vós us conec. Sé que teniu seny, que teniu cor i confio en vós. Si sou vós qui ha donat aquell consell a l'oncle, si li heu proposat un partit semblant, espero que trobareu encara la manera de fer-lo mudar de parer.

DORVAL (*apart*). — Eh? Eh? No està mal.

(*A l'Angelina*). Senyoreta...

ANGELINA (*tristosa*). — Què voleu?

DORVAL (*baixet*). — Vós esteu enamorada.

ANGELINA (*tremolant*). — Per Déu!

DORVAL. — Entenc.

ANGELINA. — Tindreu pietat de mi?

DORVAL (*apart*). — Ja ho deia jo! Si he fet bé de prevenir-me! Sort que jo no n'estic enamorat. I que ja'm començava a fer venir aigua a la boca!

ANGELINA. — No'm responeu?

DORVAL. — Què voleu que us diga?

ANGELINA. — No esteu pas ja compromès amb aquell a qui volieu dar-me?

DORVAL. — Així, així.

ANGELINA (*amb insistència fogosa*). — Vos adverteixo que l'odiaré.

DORVAL (*apart*). — Pobra noia! M'agrada per la sinceritat.

ANGELINA. — Vaja, sigueu compassiu, sigueu generós amb mi.

DORVAL. — Sí, senyoreta, sí, ho seré: vos ho prometo. M'interessaré per vós amb el vostre oncle, i faré tot lo possible perquè quedeu satisfeta.

ANGELINA (*joiosa*). — Ai que us estimo!

DORVAL. — Pobriçona!

ANGELINA (*fòra de sí i agafant-li les mans*). —

Oh! Sou el meu benefactor, el meu protector, el meu pare!

DORVAL. — Angelet!

ESCENA XI

EN GERONT I ELS CITATS

GERONT (*entusiasmat*). — Molt bé, molt bé!
Endavant! Així, fills meus, així m'agrada!
Que content me feu!
(*L'Angelina recula tota mortificada. En
Dorval somriu.*)

GERONT. — I ara! Que us faig por? M'explico
perfectament la vostra impaciència. Dor-
val: heu fet molt bé de prevenir-la. Hala,
senyoreta, abraceu el vostre promès.

ANGELINA (*consternada*). — Què dieu, ara?

DORVAL (*apart, somrient*). — Adéu! Descobert!

GERONT (*amb foc, a l'Angelina*). — I ara!
A què ve aquest posat, aquest encongim-
ment tant fòra de to? Quan jo no hi soc
t'hi acostes, i quan me veus te n'allunyes.
Hala, acosta-t'hi, i vós també, home, què
feu?

DORVAL (*rient*). — No'm renyeu, amic Geront.

GERONT. — Ah! Rieu? Eh, que n'esteu de
content? Rieu, rieu: això vui, alegria, i no
que m'encenguin les sangs. Ho sentiu,
senyor rialler? Acosteu-vos i escolteu.

DORVAL. — Deixeu-me dir, primer.

GERONT (*anant a agafar l'Angelina per la mà*).
— Acosta-t, vine.

ANGELINA (*plorant*). — Senyor oncle...

GERONT. — Plores? Que has de fer la nena, ara? Ah! Que'm vols enganyar, no? (*L'agafa per la mà, la fa seguir fins al mig de l'escena i, dirigint-se an en Dorval, li diu amb goig:*) D'aquí ja no s'escapa.

DORVAL. — Però, deixeu-me dir, home!

GERONT. — Psit! (*Mudant de to i tranquil·lament.*) He vist el notari i hem quedat ja entesos. Davant meu ha extès la minuta. Portarà aviat el protocol i firmarem.

DORVAL. — Però, permeteu-me...

GERONT.—Psit! El dot, el meu germà va tenir la flaqueza de deixar-lo en mans del seu fill. Segur que ara, per aquest cantó, se'ns posaran obstacles per entregar-lo, però jo me'n ric. Els acreedors del meu nebot hauran fet un mal negoci: no tenen cap dret sobre aquest dot, i, sinó, ja me'n faig fiador jo.

ANGELINA (*apart*). — Ja no puc més!

DORVAL (*apurat*). — Molt bé, però...

GERONT. — Però, què?

DORVAL (*per l'Angelina*). — Que sobre això la senyoreta us ha de dir alguna cosa.

ANGELINA (*de sobte i tremolant*). — Jo?

GERONT. — ¿Podeu creure que ella trobi res que dir a lo que faig, a lo que dispo, a lo que vui? Lo que vui, lo que dispo, lo que faig, ho faig, ho vui, ho dispo tot a fi de bé. M'enteneu?

DORVAL. — Doncs, ja ho diré jo.

GERONT. — Què hi teniu que dir vós?

DORVAL. — Que'm sab greu, sí; però aquest casament no's pot fer.

GERONT (*criant*). — Llamp de Déu! (*L'Angelina i en Dorval reculen espantats. An en Dorval.*) Vós m'heu dat paraula d'honor.

DORVAL. — Sí, però a condició.

GERONT (*girant-se cap a l'Angelina*). — Serà que aquesta malcriada...? Si jo ho arribés a creure... Si arribés a sospitar-ho... (*Menant-la.*)

DORVAL (*seriós i interposant-se*). — No, senyor: no es ella.

GERONT (*encarant-se amb en Dorval*). — Sou vós, doncs, qui'm manca...

(*L'Angelina aprofita'l moment i fuig.*)

ESCENA XII

EN DORVAL I EN GERONT

GERONT. — Qui ha abusat de la meva amistat i afecte que us tenia?

DORVAL (*aixecant la veu*). — Però, escolteu les raons...

GERONT. — Què raons, ni raons? No hi ha raó que hi valgui. Jo tinc paraula: si vós també'n teniu, cumpliu, i depressa. (*Se gira i crida.*) Angelina!

DORVAL (*fuigint*). — Dimoni d'home! Encara'm forçaria a fer-ho.

ESCENA XIII

EN GERONT, SOL

GERONT. — Aont deu ser? Angelinal Hei? Ningú? Peret? Balbina! Aleix! Desvergonyidal Però jo la trobaré. Vós sou amb qui jo vui... (*Se tomba, i, no veient en Dorval, resta espalmat.*) Com! Ell també? (*Cridant.*) Dorval! Amic Dorval! Ah! Indigne! Ingrat! Com! Ningú! Peret!

ESCENA XIV

EN PERET I EL CITAT

PERET. — Què mana, senyor?

GERONT. — Bergant! No sents que't crido?

PERET. — Perdoni. Aquí'm té, senyor.

GERONT. — Perdulari! Dèu vegades t'he cridat.

PERET. — Greu me sab, però...

GERONT. — Dèu vegades, estrafalari; dèu vegades!

PERET (*apart, agraviat*). — Tant mateix se posa tant furiós, devegades, que...

GERONT. — Has vist el senyor Dorval?

PERET (*amb brusquedat*). — Sí, senyor.

GERONT. — Ont es?

PERET. — Se n'ha anat.

GERONT. — Que se n'ha anat? Com.

PERET (*bruscament*). — Anant-se'n. Vès com!

GERONT. — Ah! Bretoll! Així respons al teu amo? (*L'amenaça tant enfurismat, que'n Peret recula.*)

PERET (*reculant, extremadament ofès*). — Senyor: despatxi-m.

GERONT. — Que't despatxi, dius, maleït? (*Escometent-lo de nou i menaçant-lo, fins que ensopega i cau entre la cadira i la tauleta. Llavors en Geront s'abalança a socorre-l i l'aixeca.*)

PERET (*estintolant-se a l'espatller de la cadira i planyent-se*). — Ail ail ail

GERONT (*amb compassió i penediment*). — Què t'has fet? Què tens?

PERET. — Mal, senyor. M'heu esguerrat.

GERONT. — Oh! Quin greu que'm sab! No pots caminar?

PERET (*furiós*). — Deixeu-me estar! (*Ho prova i camina malament.*)

GERONT (*bruscament*). — Vés-te'n

PERET (*més agraviat*). — Me despatxeu, oi?

GERONT (*tot seguit*). — No: que te'n vagis a casa la teva dòna i que't mediqui. (*S'escorcolla i vol dar-li diners.*) Té, que't curin.

PERET (*apart, tot entendrit*). — Que bon senyor!

GERONT (*donant-li diners*). — Té, pren.

PERET (*humilment*). — No, gracies. No, no. Me sembla que no serà re.

GERONT. — Pren, te dic.

PERET (*resistint per vergonya*). — Senyor...

GERONT (*enfadant-se*). — Com? El meu diner refuses? Per orgull, per despit, per odi, o per què? Que't penses que't volia fer mal jo? Vaja, pren-lo, pren-lo: no'm facis enrabiar.

PERET. — No us enfadeu, senyor. Déu vos pagui la bondat. (*Pren el diner.*)

GERONT. — Vaja, vés, vés.

PERET. — Amb permís...

GERONT. — Vés a poc a poc.

PERET. — Ja ho faré.

GERONT. — Espera-t, espera-t. Pren el meu bastó.

PERET (*avergonyit*). — Voleu callar!

GERONT. — Pren-lo, te dic, pren-lo! Vui que'l prenguis.

PERET (*prenent el bastó i, anant-se'n, diu*). — Quanta bondat!

ESCENA XV

EN GERONT I LA BALBINA

GERONT (*passejant a grans gambades*). — Per primer cop a la vida maleixo'l meu malgeni. En Dorval es qui m'ha fet acalorar així.

BALBINA. — Senyor: que no voleu esmorzar,
avui?

GERONT. — Vés al diable! (*Fuig a la seva
habitació i s'hi tanca.*)

BALBINA. — Ja hi som! Fet una furia! Avui sí
que poc podré conseguir re per l'Angelina.
Ja se'n pot ben anar en Valeri.

TELÓ

ACTE TERCER

ESCENA I

EN PERET I LA BALBINA

(En Peret entra per l'usual i la Balbina per la dels Dalancur.)

BALBINA. — Com! Ja torneu?

PERET *(sostenint-se amb el bastó del seu amo)*.

— Sí. Coixejo una mica, però no es re. Ha sigut més la por que 'l mal. No mereixia pas el diner que m'ha donat el senyor per fer-me curar.

BALBINA. — Ganga! Vós sí que podeu dir: no hi ha mal que per bé no vinga.

PERET. — Pobre senyor! A fe que la seva bondat m'ha fet venir les llagrimes als ulls fins un punt que, no això, adhuc si'm trenco una cama, li hauria perdonat.

BALBINA. — Si té un cor! Llastima que sigui tant reganyós.

PERET. — Qui es que no té defectes?

BALBINA. — Aneu, aneu a veure-l. Sabeu que encara no ha esmorzat?

PERET. — I per què?

BALBINA. — És que en aquesta casa avui, noi, passen unes coses... terribles, terribles!

PERET. — Ja ho sé, ja. M'he topat amb el vostre nebot i m'ho ha contat tot. Per això he tornat tot seguit. I que ho sab l'amo?

BALBINA. — No ho crec pas.

PERET. — Quin disgust tindrà!

BALBINA. — Oh, sí! I la pobra senyoreta?

PERET. — Però, i el senyoret Valeri?

BALBINA. — Ell? Encara es aquí. No s'ha volgut moure d'allí dins, amb els Dalancur. Dóna coratge al germà, se mira la noia i aconsola a la madama. L'un plora, l'altra sospira, l'altra's desespera. Un garbuix, un garbuix de debò.

PERET. — No us havieu compromès a parlar-ne an el senyor?

BALBINA. — Sí, ja n'hi hauria parlat, però està massa furiós ara.

PERET. — Vaig a donar-li'l bastó. Veiam.

BALBINA. — Aneu-hi, i si veieu que la borrasca amaina, apunteu-li alguna cosa del trastorn que està passant el seu nebot.

PERET. — Sí n'hi parlaré. Ja us en diré alguna cosa.

(Empeny respectuosament la porta, entra a l'habitació del senyor Geront i torna a tancar.)

BALBINA (*ensems*).—Sí, fill, sí. Aneu-hi, però amb peus de plom.

ESCENA II

LA BALBINA, SOLA

BALBINA. — Aqueix Peret es un *bonjan*, docil, educat, servicial; l'únic que'm plau d'aquesta casa; que jo no soc pas d'aquelles que aviat fan amistats amb qualsevol, no.

ESCENA III

EN DORVAL I LA CITADA

DORVAL (*baixet i somrient*). — Que tal, Balbina?

BALBINA. — Al vostre servei, senyor.

DORVAL. — Encara està tant enrabiad el senyor Geront?

BALBINA. — No fóra pas extrany. Vós el coneixeu millor que ningú.

DORVAL. — Com s'ha posat contra mi!

BALBINA. — Contra vós, senyor, contra vós? No pot ser.

DORVAL. — Contra mi. No'n dubteu; però no serà rè. Ja'l conec jo. Què us hi jugueu?

que, si'l vaig a trobar, ell es el primer d'obrir-me'ls braços. (*Rient.*)

BALBINA. — Oh! Ben segur. Vos estima, vos porta afecte, sou el seu unic amic... Oi que es ben extrany? Ell, que es una pólvora, i vós, que, amb respecte siga dit, sou l'home més flematic del món...

DORVAL. — D'aquí ve precisament que la nostra amistat duri.

BALBINA. — Aneu, aneu a trobar-lo.

DORVAL. — No, no es hora encara. De primer voldria veure la senyoreta Angelina. Aont es?

BALBINA (*amb sentiment viu*). — Amb el seu germà. No sabeu lo que li passa al senyor Dalancur?

DORVAL (*amb posat concirós*). — Oh! Massa! Si tothom ne parla!

BALBINA. — I què'n diuen?

DORVAL. — Ja podeu pensar-ho. Els bons el planyen, els dolents se burlen d'ell, els ingrats l'abandonen.

BALBINA. — Déu meu! I aquesta pobra noia?

DORVAL. — Convé que jo li parli.

BALBINA. — Si'm fos permès saber el per què? M'interesso tant per ella, que espero que'm complaureu.

DORVAL (*rient*). — He sabut que hi ha un cert Valeri...

BALBINA (*rient*). — Ah, sí! El senyoret Valeri.

DORVAL. — El coneixeu?

BALBINA. — Ja ho crec, senyor! Si jo'ls hi he dut tot.

DORVAL. — Millor. M'ajudareu?

BALBINA. — Maneu-me.

DORVAL. — Voldria primer assegurar-me de si l'Angelina...

BALBINA. — I després si 'l senyoret Valeri...

DORVAL. — Just. Després me veuria amb ell.

BALBINA (*somrient*). — Cah! Entreu al pis dels senyors Dalancur i, paf!, d'un tret matareu dos pardals.

DORVAL. — Què dieu?

BALBINA. — Que ell es allí.

DORVAL. — El tal Valeri?

BALBINA. — En persona.

DORVAL. — Quina sort! Me n'hi vaig corrents.

BALBINA. — Espereu, espereu. Voleu que us faci anunciar?

DORVAL (*rient*). — Estaria bé! Fer-me anunciar al meu cunyat!

BALBINA. — Al vostre cunyat?

DORVAL. — Sí.

BALBINA. — Com?

DORVAL. — Ah! No 'n sabeu res?

BALBINA. — Re.

DORVAL. — Bé, doncs, ja ho sentireu a dir.
(*Se'n va al pis dels Dalancur.*)

ESCENA IV

LA BALBINA, SOLA

BALBINA. — S'ha tornat boig.

ESCENA V

EN GERONT I LA CITADA

GERONT (*parlant de cara a la porta del seu estatge*). — Quiet aquí. Ja faré dur el plec per un altre. Quiet, te dic. Jo t'ho mano. (*Tombant-se.*) Balbina?

BALBINA. — Senyor.

GERONT. — Té, vés: un criat que dugui aquesta esquila al senyor Dorval. (*Tombant-se altra vegada.*) Vès si malalt... Encara coixeja i voldria sortir! (*A la Balbina.*) Apa.

BALBINA. — Senyor: es que...

GERONT. — Enllesteix.

BALBINA. — El senyor Dorval...

GERONT (*amb força*). — Sí, a casa en Dorval.

BALBINA. — Es que ell es aquí.

GERONT. — Qui?

BALBINA. — El senyor Dorval.

GERONT. — Aont?

BALBINA. — Aquí.

GERONT. — En Dorval aquí?

BALBINA. — Sí, senyor.

GERONT. — Però, aont?

BALBINA. — Amb el senyor Dalancur.

GERONT (*furiós*). — Amb el meu nebot? Al pis del meu nebot, dius? Ara veig la farsa. Ara ho entenc tot. (*A la Balbina.*) Vès,

corre, digues al senyor Dorval, de part meva... Però, no, no... Tu no vuis que hi entris per res en aquell pis maleït. Si sé que hi poses els peus, te despatxo a l'acte. Crida algú del servei d'aquell infeliç. No: que no vingui ningú. Vés-hi tu... Sí, sí. Que vingui ell tot seguit. Vaja: què fas?

BALBINA. — Que hi vaig o no hi vaig?

GERONT. — Vés-hi. No'm facis despatientar més.

(*La Balbina hi va.*)

ESCENA VI

EN GERONT, SOL

GERONT. — Sí, això ha anat així. En Dorval ha sabut el desastre terrible d'aqueix desventurat. Sí: l'ha sabut primer que jo, que, en no essent per en Peret, encara n'estaria dejú. Això es, això i re més. En Dorval tem ara emparentar amb la família d'un perdut i haurà entrat a veure'l per examinar les coses de prop, per acabar d'assegurar-se'n. Però, per què no m'ho deia? Jo l'hauria persuadit, l'hauria convençut. Per què s'ho ha callat? Dirà, potser, que amb la meva exaltació jo no li he dat temps. No es veritat. Si ell s'espera, si no'm planta, aquella exaltació se m'hauria calmat i ell

hauria pogut dir-m'ho. Oh! Nebot indigne, traïdor, ruï! Tot ho has malversat, tot, fins l'honra! I jo que t'estimava tant, gran murri! Sí, adhuc massa; però jo t'esborraré ben bé del meu cor i del pensament. Arri allà, al botavant! I vès aont deurà anar a raure! Oh! No, tant se m'endona: no vui pensar-hi més. No vui pensar sinó en la seva germana, l'única que's mereix el meu afecte i la meva protecció. En Dorval és amic meu. Ell s'hi casarà. Jo la dotaré, li deixaré tot. Castigaré al culpable, però no abandonaré mai a l'ignocent.

ESCENA VII

EN DALANCUR I EL CITAT

DALANCUR (*aclaparat, llençant-se als peus den Geront*).—Oncle, bon oncle! Escolteu-me, per Déu!

GERONT (*girant-se, i fent una passa enrera al veure'l nebot*).— Què vols? Alça-t.

DALANCUR (*encara de genollons*).— Per Déu! Soc el més desventurat del món! Teniu pietat de mi, escolteu-me!

GERONT (*mig commogut, però encara furiós*).— Alça-t, te dic.

DALANCUR (*de genollons*).— Vós, que teniu tant bon cor, que sou tant compassiu, ¿me

castigareu per un pecat que, si arriba a ser-ho, es sols un pecat d'amor, d'un amor honrat i virtuós? Ho confesso, sí: tinc culpa de no haver seguit els vostres consells, d'haver oblidat un xic el vostre gran afecte; però, oncle del meu cor, en nom de la sang d'aquell a qui dec la vida, de la mateixa sang que portem vós i jo, apiadeu-vos de mi, perdoneu-me.

GERONT (*entendrint-se de mica en mica i aixugant-se 'ls ulls d'amagat den Dalancur, diu apart*). — Com! Tindras encara coratge...?

DALANCUR. — No es la perduda de la meua posició, no, lo que 'm desespera: un sentiment més digne de vós es el que 'm mou: el del bon nom. Sabreu soportar la deshonra del vostre nebot? No us demano re per nosaltres. Salveu-me la reputació, i, per la meua dóna i per mi, jo us dono paraula de que la pobresa no'ns ha d'espantar gens ni mica, mentre poguem passejar-la amb el cap alt i tinguem la seguretat de no haver-vos caigut del concepte ni haver perdut la vostra estimació.

GERONT. — Calla, desventurat, calla, que mereixeries... Però jo soc un beneit, sí, un beneit, que 'l sento aquest extrany fanatisme de la sang que 'm parla en favor teu, ingrati Alça-t, traïdor! Pagaré 'ls teus deutes i fins te posaré en situació de que potser en contreguis d'altres.

DALANCUR (*commogut*). — Oh, no, oncle! Vos

juro que no. Veureu d'aquí endavant quina conducta!

GERONT.—Quina conducta, si no tens cervell, desgraciat? La d'un marit imbecil que's deixa guiar per una dòna capritxosa, frívola, presumida, coqueta.

DALANCUR.— Vos juro que no. La meva dòna no'n té la culpa. No la coneixeu.

GERONT (*encara amb més força*). — La defenses! Ments davant meu! Oh! Guarda-te'n bé, que, pensant en la teva dòna, ben poc me costaria retirar-te la promesa que m'acabes d'arrencar. Sí, sí, me'n desdiré! No't daré un xavo. La teva dòna! La teva dòna! No la puc sofrir jo, no la vui veure!

DALANCUR.—Per Déu, oncle, que m'esqueixeu el cor!

ESCENA VIII

MADAMA DALANCUR I ELS CITATS

MADAMA DALANCUR.—Prou, senyor. Si creieu que jo soc la causa dels disbarats del vostre nebot, just es que la pena recaigui sobre mi sola. L'ignorancia en que he viscut fins ara,estic veient que a vostres ulls no'm val d'excusa. Jove, inexperta, m'he deixada conduir per un marit que jo estimava. El món m'hi encoratjava, els mals exemples me seduïen, jo estava contenta, me sentia

feliç; però semblo la culpable i això basta. A fi de que'l meu marit obtinga la vostra caritat, passaré per lo que vós voleu: me separaré d'ell. Sols us demano una gracia: que no'm tingueu tant d'odi. Perdoneu el meu sexe, la meva edat; perdoneu la feblesa d'un marit que, per estimar massa...

GERONT.—Prou, madama, prou! Vos heu pensat potser enganyar-me?

MADAMA DALANCUR (*espantada*).—Com! Com! Es a dir que no hi ha esperança? Pobre Dalancur! Soc jo, doncs, qui t'ha perdut? Ai, jo'm moro! (*Cau damunt del sofà.*)

(*En Dalancur corre a auxiliar-la.*)

GERONT (*esverat, commès, entendrit, d'act d'allà*).—Veniu! Correu! Ningú? Balbina!

ESCENA IX

LA BALBINA I ELS CITATS

BALBINA.—Mana, senyor?

GERONT.—Vés... mira... corre... cuita... alguna cosa...

BALBINA.—La madama! Què teniu, madama, què us fa mal?

GERONT (*donant a la Balbina una ampolleta*).—Té, aigua de colonia. Vés? (*An en Dalancur.*) No l'hi passa?

DALANCUR.—Ai, oncle!

GERONT (*atansant-se a la madama, brusca-ment*). — No us passa encara?

MADAMA DALANCUR (*aixecant-se lentament i amb veu feble i trencada*). — Massa bondat, senyor, d'interessar-vos per mi: No us apureu. Ha sigut un cobriment de cor, flaquedat de forces. Però les recobraré: me n'iré i sabré resagnar-me a la dissort.

(*En Geront s'entendreix, però sense badar boca.*)

DALANCUR (*trastornat*). — I vós, oncle, permetreu que...

GERONT (*de sobte an en Dalancur*). — Calla tu. (*A la madama, brusca-ment.*) Quieta aquí casa, amb el vostre marit.

MADAMA DALANCUR. — Oh! Senyor...

DALANCUR (*fondament agrai!*). — Oh, oncle!

GERONT (*malcarat, però sense crits i agafant-los per les mans*). — Ja que ls meus estalvis no eren per mi; que un dia o altre també vos en haurieu gaudit, serviu-vos-en ara. Però la font queda estroncada: enteniment. Si no per agraïment, al menos per punt, cumpliu com homes.

MADAMA DALANCUR. — Tanta bondat...

DALANCUR. — Tanta generositat...

GERONT. — Prou!

BALBINA. — Senyor...

GERONT (*a la Balbina*). — Calla tu, xerraita.

BALBINA (*insistent*). — Senyor: ja que esteu disposat a fer bé, que no podrieu allargar-vos en bé de la senyoreta Angelina?

GERONT (*vivament*). — A proposit: aont es?

BALBINA. — No es pas gaire lluny.

GERONT. — Encara hi ha'l seu pretendent també?

BALBINA. — El seu pretendent?

GERONT. — Es per això que està enfadada amb mi? Per això no vol entrar? Que ja se n'ha anat ell?

BALBINA. — No, senyor: encara hi es.

GERONT. — Doncs que entrin. Crida-ls.

BALBINA. — Tots dos? La senyoreta i el seu pretendent?

GERONT (*neguitós*). — Sí, dòna: l'Angelina i el seu pretendent.

BALBINA. — Està molt bé. A l'acte, senyor, a l'acte. (*Aixecant el portier.*) Veniu, fillets, veniu: no tingueu por.

ESCENA X.

EN VALERI, EN DORVAL, L'ANGELINA

I ELS CITATS

GERONT (*veient en Valeri i en Dorval*). — Què es això? Quin paper hi balla aquí aquest altre?

BALBINA. — Senyor, són el pretendent i el testimoni.

GERONT (*a l'Angelina*). — Acosteu-vos.

ANGELINA (*s'acosta tremolant i diu a la mada-*

ma). — Ah, germana meva, quantes satisfaccions vos decl

BALBINA (*a la mateixa*). — I jo també, senyora.

GERONT (*an en Dorval*). — Veniu aquí, senyor pretendent. Què es això? Encara esteu enfadat? No voleu venir?

DORVAL. — Per mi va això?

GERONT. — Doncs per qui anirà?

DORVAL. — Perdoneu. Jo no més soc el testimoni.

GERONT. — El testimoni?

DORVAL. — Sí. Ja us explicaré'l misteri. Si m'haguessiu deixat dir...

GERONT. — Misteri! (*A l'Angelina.*) Misteris us permeteu?

DORVAL. — Escolteu, home, escolteu-me. Vós ja coneixeu el senyor. (*Per en Valeri.*) Quan ha sabut el desastre dels senyors Dalancur, ha vingut tot seguit a oferir-se en tot i per tot i a demanar la mà de l'Angelina, a qui adora, a la que està disposat a rebre sense dot i fins a assegurar-li un escriu de dotze mil lires de renda. Jo, que us conec prou i que sé com vos entusiasmen les bones accions, l'he entretingut aquí i m'he encarregat de fer-vos aquesta presentació. (*Seriós i decidit.*)

GERONT (*a l'Angelina*). — I tu, que no'n tenies cap! Volies enganyar-me, eh? Doncs no vui que t'hi casis. L'un i l'altre us heu mofat de mi. És una befa que no us perdonaré mai.

ANGELINA (*plorant*). — No, oncle, no...

VALERI (*suplicant amb passió*). — Senyor, per Déu!

DALANCUR. — Vós que sou tant bo...

MADAMA DALANCUR. — Tant compassiu que sou...

BALBINA. — Vaja, senyor...

GERONT (*picant de peus*). — Malvinatge com soc fet! Que no'm pugui fer durar la rabia com voldria! De bona gana'm bofetejaria jo mateix! (*Tots a l'hora repeteixen els precés d'abans.*) Calleu! Deixeu-me en pau! El dimoni se us emporti! Que's casin!

BALBINA (*fort*). — Sense dot?

GERONT. — Com, sense dot? Jo deixaria casar la meva neboda sense dot, ximple? Potser sí que't penses que... Ja sé com es en Valeri. L'acció generosa que l'ha dut mereix una recompensa. Sí: li daré'l dot i les cent mil lires més que jo ja havia promès a l'Angelina.

VALERI. — Mil gracies, senyor, mil gracies.

ANGELINA. — Quanta bondat!

MADAMA DALANCUR. — Quin cor més gran!

DALANCUR. — Quin exemple!

BALBINA. — Que visca'l senyor!

DORVAL. — Sí, molts anys, amic meu!

(*Tots l'enronden, l'amanyaguen i l'omplen d'alabances.*)

GERONT (*lluitant per desfer-se d'ells i cridant*). — Prou, prou! Silenci! Peret!

ESCENA ULTIMA

EN PERET I ELS CITATS

PERET. — Senyor...

GERONT. — Sopar per tots. Convido a tothom.
Dorval, vós i jo, mentrestant, ens disputa-
rem la jugada.

TELÓ

GOLDONI

L'AVAR

COMEDIA EN UN ACTE

TRADUCCIÓ DE NARCÍS OLLER

PERSONES

DON AMBRÒS, vell avar.

DONYA EUGENIA, viuda jove, nora de don
Ambròs.

EL COMTE FILIBERT.

EL CAVALLER COSTANS.

DON FERRAN, jove mantuà.

JOFRE, criat.

UN ADVOCAT, que no parla.

*L'acció, a Pavia, en una sala de casa de
Don Ambròs (segle XVIII).*

ACTE UNIC

ESCENA I

DON AMBRÒS, TOT SOL, REPASSANT UN COMPTE

AMBRÒS.—Vès si nò val més dur un xic d'ordre en el viure! Aquí's veu bé: enguany, desde que's va morir el meu fill, he estalviat dos mil escuts. Si'm va doidre perdre l'unic fill que'm quedava, Déu ho sab; però, qui'm negarà que, si arriba a viure dos anys més, la renda no'ns basta? L'amor de pare es gran, sí; però, i els diners? Els diners no's poden pas llençar impunement. Oh! I encara aquesta nora, que s'està amb mi, me'n costa massa. Ah! Si jo me'n pogués desfer! Sinó que quan penso que hauré de tornar el dot, tot m'esborrono. Ella sí que'm té entre l'espasa i la paret: si segueix amb mi, se m'anirà menjant de viu en viu, i, si se'n va, me tira a perdre.

Si jo pogués trobar-li... (*Veient entrar en Ferran.*) Hola! Bon altre corc aquest que s'acosta! Un altre record del meu fill, que ja seria hora de que'm deixés en pau, també. Valga-m Déu!

ESCENA II

EL MATEIX I DON FERRAN

FERRAN. — Bon dia, don Ambròs.

AMBRÒS. — Ail Per mi sí que, noi, ja no n'hi ha de bons dies. Ni de bones nits tampoc.

FERRAN. — Ho comprenc. És tant trist per un parel Vós, perdent en Fabrici, vareu perdre tot un cavaller.

AMBRÒS. — Cavaller, sí que ho era. Llastima que tingués la mà tant foradada! En dos anys de matrimoni va llençar per la finestra lo que jo ni en deù hauria gastat. M'ha arruïnat, Ferran. I, ara, per rescabalar-me un xic, no tinc més remei que estrènyer els cordons de la bossa i menjar pa sec. Vet-ho-aquí.

FERRAN. — Perdoneu; però no puc creure que us trobeu tant apurat.

AMBRÒS. — Ja m'ho sé jo!

FERRAN. — Però si'l vostre fill me deia...

AMBRÒS. — El meu fill era un tocat de vanitat, de deliri de grandeses. La seva dona'l

dominava, i els amics se li xuclaven tot, tot.

FERRAN. — Si ho diguessiu per mi, crec, senyor, que, en un any que he tingut l'honor d'estar amb vosaltres per doctorar-me en aquesta Universitat, el meu pare mai ha deixat de...

AMBRÒS. — Home, no ho dic per vós. El meu fill us estimava i jo us he tingut a casa pel seu bon afecte. Però, veïam: ara, ara que ja teniu la borla, què hi feu aquí? No veieu que hi perdeu el temps?

FERRAN. — Avui confio rebre ordres del meu pare; espero que aviat podré deixar de fer-vos nosa.

AMBRÒS. — No es això, home! Emperò'm pasma que no tingueu pressa d'entornar-vos-en a casa, a lluir el titol. La vostra mare deu estar impacienta de poder abraçar el seu fill doctor. Això us donarà importància a tots, home.

FERRAN. — L'importància de casa meva, don Ambròs, no depèn pas d'aquest titol. Ja sabeu prou que a casa...

AMBRÒS. — Sou nobles i d'antiga niçaga, sí, ja ho sé. Però els diners mai fan nosa, noi. No oblideu mai que, noblesa sense pistrincs, es com un folro de vestit, que mai arriba a valer lo que un vestit sense folro.

FERRAN. — No crec pas ser dels més pobres.

AMBRÒS. — Raó de més, doncs, perquè us en aneu a gaudir de la llibertat, de la riquesa;

que, a casa d'un pobre, ningú hi està bé.

FERRAN. — Don Ambròs, me fareu riure.

AMBRÒS. — Si vegessiu lo escurat que estic, fins plorariu. Ni prou per viure tinc; i encara aquest cap-de-trons de la meva nora vol rebre, i vol carroça, i palafreners, i donar xocolates i cafè, i... Oh, Déu meu, no toco de peus a terra!

FERRAN. — Què us obliga a retenir-la, doncs?

AMBRÒS. — No té pare, ni mare, ni parents proxims. Com voleu que jo consenti...? A la seva edat, sola, una viuda? Oh! No'm feu dir disbarats!

FERRAN. — Caseu-la, doncs.

AMBRÒS. — Com si fos tant facil.

FERRAN. — No ho crec pas dificil. Donya Eugenia val molt, té un bon dot...

AMBRÒS. — Un bon dot? D'ont ho heu tret que té un bon dot? Ens va portar poquis-sim, i lo que'ns ha fet gastar val un imperi. (*Després de butxaquejar.*) Teniu: aquí teniu la nota dels dispendis que'ns ha ocasionat aquesta gran senyora; mireu-vos-la; de dia la tinc sempre a la butxaca, i a la nit sota'l coixí. De totes les càrregues que pesen sobre mi, cap de tant feixuga com aquesta. Maleïdes randes! Maleïdes sedes! Oh moda, moda, maleïda sigues! Què us hi jugueu que, si ara's casés, tot aquell envalum tant costós no l'avaluarien ni en la meitat del que costa.

FERRAN. — Ni en el terç tampoc, potser.

AMBRÒS (*enfadat*). — Gracies, senyor doctor.
(*Fent mig mutis.*) Me descuidava de dir-vos
una cosa.

FERRAN. — Dieu.

AMBRÒS. — Ah! Que, pel meu millor ordre,
voldria saber quin dia penseu anar-vos-en.

FERRAN. — Vos torno a dir que avui espero
carta del meu pare.

AMBRÒS. — I si no'n teniu?

FERRAN. — Ah! Si no'n ve, no'm podré pas
mourre encara.

AMBRÒS. — I ca!, home! Creieu-me: doneu-li
una sorpresa; aneu-vos-en a Mantua i us
hi presenteu de sobte. Oh! Amb quina joia
no abraçarien al nou doctor!

FERRAN. — D'aquí a Mantua hi ha moltes
llegües, don Ambròs.

AMBRÒS. — Què! Que no teniu prous diners?

FERRAN. — No me'n sobren gaires, a dir
veritat.

AMBRÒS. — Ja us daré un camí, jo. Vos en
aneu al Ticino, preneu una barca, i per
un no res us portaran fins a l'embocadura
del Mincio. (*Fa mutis.*)

ESCENA III

DON FERRAN, SOL

FERRAN.—A lo que porta l'avaricia de l'home! Don Ambròs, noble i ric, se té a sí mateix pel més ruf i miserable dels homes. I que ben bé pot tenir-s'hi, a fe; car la noblesa 's mostra amb els fets; i els diners, què valen, si no se'n fa un bon ús? Senyor! Per què, quan el meu amic aclucà 'ls ulls, no me n'havia d'anar d'aquesta casa? I, ara, què m'hi reté? Precisament el que ell ja sigui mort. Oh, sí, Eugenia! Eugenia! La traba del respecte que m'imposava la vida del teu marit... s'es tornada amor per la viuda, puntal de la meva esperança! Esperança? Però, i quina esperança pot donar-me'l continuar aquí, si, giri-m del cantó que 's vulga, no hi sé veure sinó contres? Ella ignora que jo l'estimi, i al saber-ho pot donar-me un desaire. Tinc dos rivals poderosos que la rondan. El meu pare, per ara, no voldrà que 'm casi. Cah! Lo millor que jo podria fer fóra anar-me'n. Sí, me n'aniré. Però, no: no vui que un dia pugui pene-dir-me jo mateix de la meva curtedat. Que sapiga ella que l'estimo, i si ella no'm correspon... (*Veient-la venir.*) Ah! Aquí ve. Potser si ara... Oh, no! No goso pas!

No estic preparat... Haig de pesar bé les paraules... Oh! Malviatge la timidesa! M'avergonyeixo de mi mateix!

ESCENA IV

DONYA EUGENIA, I DESPRÉS EN JOFRE

EUGENIA. — Déu meu! Quan ne podré sortir d'aquí, quan? Les impertinències d'aquest don Ambrós ja no's poden aguantar. Amb elles ja va matar de passió d'ànim el meu pobre marit, i ara, vellot!, manxa que manxa contra mi, a veure si'm fa tornar tísica de rabia o desesperació. Me vui tornar a casar, sí. Unicament que... no basta el voler: ho han de dir les circumstàncies. Mentres no estigui segura de millorar ben bé la meva situació... Ah! No, no'm vui pas arriscar a fugir del foc per anar a caure a les brases, això no.

(*Entra en Jofre.*)

JOFRE. — Senyora: el senyor comte de l'Isola desitja veure-us.

EUGENIA. — Que entri. (*En Jofre fa mutis.*) Vet-en-aquí un que no m'escauria mal. Tot un cavaller. Si no fos tant seriot... Hum! Però, si devegades fins m'ensopeix! Ben al revés de l'altre, de l'aixerit, que'm fa por de massa alegre. I que a mans d'un

dels dos hauré d'anar a raure, està ben vist.
Car ja ho sé que tots dos se'm disputen,
ja... Però, aquí ve'l comte.

ESCENA V

LA CITADA I EL COMTE DE L'ISOLA

COMTE. — Als vostres peus, senyora.

EUGENIA. — Bon dia, comte. Si'm voleu fer el favor...

COMTE. — Amb molt gust.

EUGENIA. — Veniu a punt: desitjava companyia.

COMTE. — Què més voldria jo, sinó que la meva us pogués ser útil?

EUGENIA. — La vostra bondat me confon.

COMTE. — Molta més ne mereixeu, senyora.

EUGENIA. — Sempre galant!

COMTE. — Voldria ser-ho, sí, per tenir l'honor de plaure-us.

EUGENIA. — Mai m'ha deixat de plaure la vostra conversa, comte.

COMTE. — La meva? Ho hauré de creure perquè vós ho assegureu. Però, es tant inferior a la que requereix la vostra agudesal

EUGENIA. — M'ofendreu sense raó!

COMTE. — Perdoneu. No us volia fer cap tort. Ja veieu si'n soc de matosser!

EUGENIA. — Ganes de desafavorir-vos. Ventura

que esteu parlant amb qui ja us coneix de sòbres.

COMTE. — No, donya Eugenia, no: dic el que sento. Ja m' conec a mi mateix. En el conversar i en el vestir, jo no puc rivalisar amb el cavaller. Ja sé que perdo, però no importa. Penso que lo que no trobi bé'l vostre cap, sabrà perdonar-m'ho'l cor vostre. I adhuc tinc per mi que, fins en el descuit del meu vestir, hi sabreu veure una mostra de la meva senzillesa, de la meva... sinceritat.

EUGENIA. — La sinceritat es un gran merit.

COMTE. — Pels que saben estimar-la.

EUGENIA. — Voleu dir que jo no'n sé?

COMTE. — No m'atreviria a dir-ho.

EUGENIA. — Comte, no ho sabeu dissimular: conec que no esteu content de mi.

COMTE. — Sens dubte m'haurà traït la sinceritat que tant lloaveu.

EUGENIA. — Doncs la mateixa ha d'obligar-vos, ara, a confessar-me'ls motius.

COMTE (*amb goig*). — Ah! Voleu que us parli amb franquesa? A bodes me convideu.

EUGENIA. — Sí, de tot cor. Aquest ho vol.

COMTE (*fitant-la amb amor*). — Doncs responc al vostre cor dient que jo seria ditxós si no m' fes nosa un rival.

EUGENIA. — Mai m'havieu dit tal cosa.

COMTE. — Hi soc a temps, encara, a dir-vos-la?

EUGENIA. — Es possible.

COMTE. — Es possible! Es possible! N'hi ha

tantes de coses possibles que, en aquesta lluita d'obstacles i esperances, se'm confonen! (*Pregant.*) Senyora: concreteu bé la resposta.

EUGENIA. — No us sembla temerari això que ara 'm demaneu? Considereu-ho una mica.

COMTE. — Gens, senyora, gens. Podria ser temerari 'l demanar-vos la possessió absoluta del vostre cor, sí; però jo sols vos pregunto si 'n podeu disposar, encara.

EUGENIA. — Sí, es veritat... Però... i si d'aquest secret jo n'estés molt gelosa, com en efecte n'estic, no us semblaria excessiva la pregunta?

COMTE. — Teniu ben bé 'l do de fer-vos entendre amb mitges paraules, senyora. Ja veig que 'l cor el teniu ocupat.

EUGENIA. — I, si així fos, endevinarieu tant fàcilment qui es el que l'ocupa?

COMTE. — No arribo a tant, senyora.

EUGENIA. — Així, no podeu afirmar que vós n'estigueu exclòs.

COMTE. — Però tampoc assegurar que jo sigui l'afavorit.

EUGENIA. — Als esperits discrets els basta una raó per esperar, senyor.

COMTE. — Sí, mentres una de més forta no 'ls faci témer.

EUGENIA. — Quin es el gran fonament del vostre temor, comte?

COMTE. — Aï! El meu poc merit.

EUGENIA. — No, comte: vos equivoqueu.

COMTE. — Afegiu-hi la destresa del meu rival.

EUGENIA. — Mireu que'm torneu a ofendre.

COMTE. — Perdoneu-me altra vegada.

EUGENIA. — Vaja, quedeu perdonat.

COMTE (*amb certa passió*). — Es l'abundor del cor que se me'n puja als llavis, senyora.

EUGENIA (*dubtosa i amb cert desmai*). — Prou, comte, prou.

COMTE (*apart*). — Ah! I que'm costa dissimular el meu amor!

EUGENIA (*apart*). — No, no vui decidir-me encara.

ESCENA VI

ELS CITATS, EN JOFRE

I EL CAVALLER DELS ALBERI

JOFRE (*apart*). — Aquest missatge sí que no agradarà gaire al senyor comte. (*All.*)

Senyora: el senyor cavaller dels Alberi pregunta si pot entrar.

EUGENIA. — Que entri. Una cadira.

(*En Jofre n'acosta una.*)

COMTE. — Me retiraré, senyora. (*Alçant-se.*)

EUGENIA. — Comte, per Déu, no doneu a conèixer les vostres aprensions.

COMTE. — El meu respecte...

EUGENIA. — Seieu.

COMTE. — Això es posar-me en torment.

JOFRE (*apart*). — No ho dic jo? Dos galls en

- un galliner no hi estan bé. (*Fa mutis.*)
- EUGENIA (*apart*). — Me sab greu veure-ls reunits; però pitjor fóra que se n'anés.
- CAVALLER (*entrant*). — Senyora... (*Li besa la mà. El comte, al veure-l besar la mà, tremola nerviosament.*)
- EUGENIA. — Mil gracies, cavaller. Feu el favor. (*Signant-li la cadira.*)
- CAVALLER. — Comte... (*Saludant-lo.*)
- COMTE. — Servidor. (*Al cavaller.*) Amb el vostre permís... (*A cau d'orella a l'Eugenia.*) Senyora, jo no he gosat besar-vos-la, la mà.
- EUGENIA. — Vos he privat jo de fer-ho?
- COMTE (*apart*). — Paciència: de pitjors ne mereixo encara. (*Al cavaller.*) Dispenseu.
- CAVALLER (*alegrament*). — Oh! Cap compliment. Si vos convé continuar...
- EUGENIA (*al cavaller*). — Re, re: era no sé què; una cosa que s'havia oblidat de dir-me.
- CAVALLER. — A proposit: també jo us en haig de confiar una. Amb permís, comte. (*Apart a l'Eugenia.*) El vui fer despacientar.
- COMTE (*apart*). — Molt serà que jo m'aguanti.
- EUGENIA. — Vaja, ja podem parlar en veu alta. Com esteu, doncs, cavaller?
- CAVALLER. — Amb la vostra gracia estaria divinament, senyora.
- EUGENIA. — Oh! Es tant insignificant la meva gracia!
- CAVALLER. — Més que suficient, senyora; fins si la partissiu en dos.

EUGENIA (*rient*).—Oh! Serieu dels que s'accontenten d'una meitat?

CAVALLER.—I per què no, quan no se'n pot pas haver més?

COMTE.—La senyora mai serà de les que saben partir el cor.

CAVALLER (*seriós*).—Això, ni vós ni jo ho sabem prou.

EUGENIA.—Es que'm teniu per lleugera?

CAVALLER.—Déu me'n guard, que es cas! Sé que sou molt judiciosa; però sé també que les grans senyores mai escatimen la gràcia, i que, sense pecar, poden distribuir-la entre alguns, concedint-ne a uns més que altres, prudentment i de manera que produeixi diferents efectes segons la disposició d'esperit del qui'n reb una porció; i aixís hi haurà qui no s'accontenti d'una meitat, però qui s'accontenti amb molt menos.

COMTE.—Quin disbarat!

CAVALLER (*seriós*).—Perdoneu: no parlo amb vós.

EUGENIA.—Es a dir, que si una dòna vos oferís tot el seu cor... (*Al cavaller.*)

CAVALLER.—Ah! No faria pas el disbarat de desairar-la, i ben content que n'estaria. Però, davant la dificultat d'obtenir el tot, per què no accontentar-se del poc?

EUGENIA.—Qui sab si aquesta dificultat es prou racional, cavaller?

CAVALLER.—L'experiència m'ho fa creure.

M'he fet tantes vegades l'ilusió d'haver assolit el trono de la bellesa! I com que he vist que, en matèries d'amor, les monarquies no duren, en elles soc republicà.

COMTE. — El cor de donya Eugènia no admet comparació amb altres.

CAVALLER (*seriós*). — El conec tant com vós, comte.

COMTE. — Si tant el coneguessiu no parlarieu així.

CAVALLER. — Sí, la conec. (*Cambiant de to i dirigint-se a l'Eugènia.*) No voldria pas, senyora, que, interpretant vós també malament, com se complau en fer-ho'l comte, els meus sentiments, me privessiu d'aquella porció de vostra gràcia que m'alabo de posseir. Permeteu-me que m'expliqui. Separem primerament tots aquells altres favors que les dones solen prodigar a molts, de l'amor que no més se concedeix a un sol home. El marit no ha de tenir competidors: el promès d'una noia ha de pretendre ser ben sol; el d'una viuda, igualment; la gràcia distributiva a que jo'm referia mai ocupa en el cor el mateix lloc d'aquells afectes. Se m'acut un exemple. El pare bé estima fonament el seu fill, i estima tot ensems els seus amics. Tant l'un com l'altre d'aquests amors tenen un lloc en el cor, però situat en distintes parts, o, si's vol que tots resideixin en un mateix punt, convinguem en que la diferència depen-

drà, sinó de l'indret, de la qualitat. Per judiciosa, doncs, que siga la dòna, per honrada, per fidel amb el marit o amb el promès, a l'entorn del seu amor, constant i fondo, hi sentirà sempre vibrar altres petits afectes: l'agraïment, l'apreci, la complacència pura, que'n direm gràcia o favor, que poden distribuir-se entre molts, i dels quals un home discret pot contentar-se de posseir-ne una petita part, com amb una meitat ensoperbir-se un cavaller, i que, de pretendre-ls tots un home sol, seria atrevir-se massa i demostrar que, o no'n coneix el preu, o que'ls confon amb aquelles preferències que's dediquen a un fi més noble. Tal es la meua manera de pensar, senyora. Si voleu, responeu ara, senyor comte.

EUGENIA. — Veïam, comte: ara es hora de lluir-vos.

COMTE. — Senyora, jo no soc amic de fer discursos. Admiro l'ingeni del senyor, però la seva sotil metafísica a mi no m'entra. Entre les coses inútils i falses que ha dit, n'hi ha una de bona, a la qual únicament respondré. Vui dir (*endrecant-se al cavaller*) que la senyora, sent viuda i ben lliure d'estimar a un sol home, més aviat farà ús d'aquesta llibertat que no pas de la d'esmersar favors a molts.

CAVALLER (*seriós, al comte*). — Indubtablement que sí, i el benhaurat mortal que

obtingui la seva mà podrà viure amb la seguretat de posseir la dama més virtuosa del món. (*Alegre.*) Diria, senyora, que'l comte està molt enterat dels secrets del vostre cor. Naturalment que jo acataré sempre les vostres preferencies; però, a dir veritat, no'm creia pas merèixer que dispensessiu major confiança al senyor que a mi mateix.

EUGENIA. — De cert, el comte no sab pas re que no ho sapigüeu ja vós, cavaller.

CAVALLER (*al comte*). — Llavors es ben inútil que, per rebatre'ls meus arguments, ens vingüeu fent astrologia.

COMTE. — ¿Podreu creure que una viuda jova, rica i noble, i que per força ha de trobar-se malament en aquesta casa, no desitjarà tornar a casar-se?

CAVALLER (*com abans*). — Mestressa i ben mestressa es de fer-ho. Senyora, jo, que no'm llenço a endevinar, confesso que m'agradaria sentir què'n dieu d'això.

EUGENIA. — A dos cavallers que tant estimo, no'ls vui amagar la veritat. Sí: la meva situació farà que'm torni a casar.

COMTE (*al cavaller*). — Veieu si'ls meus pronostics tenien fonament?

CAVALLER. — Hala, doncs! Ja que teniu tant bon horoscop, veiam si endevineu qui serà l'afortunat?

COMTE. — Això no m'atreviria a dir-ho. Però sí asseguraré que la senyora mai voldrà

concedir el seu cor a qui s'acontentés de posseir-ne una meitat no més.

CAVALLER (*aixecant-se*). — Ei, ei, senyor! La tesis varia. Aquí aquella solució no hi cab. Sé que jo no m mereixo tant; però si la senyora's dignés estendre'l seu favor fins al punt de voler-me per espòs, més que de la joventut, que de la riquesa i que de l'alcurnia que tant vós ilusionen, faria jo cabal de la virtut; gelós de la seva fe, no ho seria de les seves simpaties, i, separant les conveniencies d'una mera casulana de les d'una dama brillant, seria un marit feliç, sense mai ser un cavaller importú.

EUGENIA (*apart*). — No podria pas queixar-me de tenir un marit aixís.

COMTE. — Del dit al fet, cavaller... Comprens molt bé que cerqueu la via més planera per arribar al cor de la que us escolta; però tanta llibertat li prometeu, que no crec que enlleminiu a una senyora com donya Eugenia, que sabrà posposar sempre la galanteria a l'amor. Si dieu lo que sentiu, vós no l'estimeu; i, si l'estimessiu, ella no podria compendre tanta independència com la que oferiu vós, cavaller.

EUGENIA (*apart*). — Es ben veritat.

CAVALLER. — Jo no he vingut aquí a sollicitar el cor de donya Eugenia. Si ella ja està compromesa amb vós, que m'ho digui: ja sé lo que m toca fer.

EUGENIA. — No, cavaller: vos torno a dir que soc ben senyora dels meus actes.

CAVALLER. — Decidiu-vos, doncs.

COMTE. — Temps li quedarà per fer-ho.

CAVALLER. — El temps passa i el de la joventut perduda's plora inutilment.

COMTE. — La virtut es sempre hermosa.

CAVALLER. — Però en la joventut, més brillant.

COMTE. — A l'esposa no li cal tant brill.

CAVALLER. — Però en cal sempre a la dama.

COMTE. — Oh! La dama ha de ser cauta.

CAVALLER. — Però no per això esquerpa.

COMTE. — Dependrà de la voluntat del marit.

CAVALLER. — Que Déu la guardi de les intoleràncies que tant aplaudiu vós.

COMTE. — Per la que es naturalment virtuosa, l'amor no importa sacrifici.

CAVALLER. — Si es que'm voleu apurar fins a...

EUGENIA. — Cavallers, si heu vingut per complaure-m, no us enfadeu per mi. Vos distingeixo a tots dos, trobo que tots dos valeu molt; però com que encara vui pensar-m'hi, no m'atreveixo a donar esperances a cap dels dos. Mestressa soc dels meus actes, es cert; però les circumstàncies exigeixen que, abans d'abandonar aquesta casa, consulti, primer de tot, al pare del meu difunt marit. Si ell, extranyot com es, no'm proposa un partit indigne de mi, preferiré, a tot altre, el que millor escaigui al meu sogre, i, si'm proposés un de vosaltres, tots dos me semblarieu igualment bé.

COMTE. — Creieu, senyora, que això puga ser un consol per mi?

CAVALLER. — Doncs jo n'estic tant content que ja corro a escometre a don Ambròs. (*Bonament.*) I a la cara us ho dic, comte, perquè no us vinga de nou: sapiguen que desde ara esgrimiré la meva llança sense reparar en els merits d'un rival com vós. Als vostres peus, senyora. (*Li besa la mà i surt.*)

ESCENA VII

DONYA EUGENIA I EL COMTE

COMTE (*apart*). — Si arriba a ser meva, la mà no li besaras pas més.

EUGENIA. — Hola! I no hi correu com el cavaller, vós, comte?

COMTE. — Que's vegi amb don Ambròs, si vol: jo l'esperaré aquí, si no us sab greu.

EUGENIA. — Gens, si'm permeteu que un moment entri a la meva cambra a disposar una cosa.

COMTE (*amb tristesa*). — Ah! Que poc grat us es estar amb mi!

EUGENIA. — Vos enganyeu: torno al moment. Adeussiau, comte. (*Mig mutis.*)

COMTE. — Com volgueu.

EUGENIA (*apart, aturant-se*). — No pensa en besar-me la mà.

COMTE (*reparant-la*). — Què? M'heu de dir alguna cosa?

EUGENIA. — Ni vós, comte, a mi?

COMTE. — Jo? Que m' tingueu pietat.

EUGENIA (*oferint-li la mà a besar*). — Pobre comte! Teniu.

COMTE. — No, Eugenia: no es això lo que desitjo. La mà que ara m'oferiu, encara està humitejada pels llavis del cavaller. Soc delicat en això.

EUGENIA. — Aquesta delicadesa no m' desplau gens. Tal hi ha que us censuraria l'exageració; però les que provenen de l'amor no ofenen els cors senzills. (*Fa mutis.*)

ESCENA VIII

EL COMTE I DESPRÉS DON AMBRÓS

COMTE. — Aquestes petites deferencies que per moda's dispensen als cavallers servents i respectuosos, no van per qui aspira a ser elegit per marit. Si amb el temps arriba a comprendre la meva manera de pensar i cambía de sistema... Ah! Aquí ve don Ambrós. El cavaller no haurà conseguit parlar amb ell, i si la sort me brinda en ser el primer, encara no desespere.

AMBRÓS (*entrant*). — Que tal, senyor comte? M'esperaveu a mi, potser?

COMTE. — Sí, senyor.

AMBRÓS. — I què se us ofereix de mi?

COMTE. — Lo que 'm porta aquí es d'una tant gran importància, que 'm té frisós.

AMBRÒS. — Si de cas (no voldria ofendre-us), si de cas us proposessi emmanllevar-me diners, ja us dic desde ara que no'n tinc pas.

COMTE. — Gràcies a Déu no'm trobo en el cas de tenir d'incomodar als amics amb coses de tant mal gust.

AMBRÒS. — Repeteixo que no us vui ofendre. Però avui se disbauixa de tal manera, que fins els més rics a lo millor se troben tant escurats, que ja'l demanar no'ls avergonyeix. Jo no'n tinc; però si's tractés de complaure a un cavaller, sé un amic meu, del qual sempre'm comprometria a arrencar-li algun centenar d'escuts, no més a un interès modic.

COMTE. — No, si no'n tinc necessitat.

AMBRÒS. — Bé, bé: me n'alegro molt. Jo us ho deia perquè, mai per mai que vós, o algú altri, se'n trobés necessitat, sapiguessi ont recórrer. Jo no'm puc desfer d'un sou; però, vaja, en trobaria.

COMTE. — Senyor, vós teniu una nora a casa...

AMBRÒS. — Sí, per desgràcia.

COMTE. — Per què dieu això?

AMBRÒS. — Vos sembla poca càrrega per un pobre home com jo tenir de sostenir una dòna com ella?

COMTE. — Com més gravós vos sembli, amb més bons ulls veureu, doncs, que 's casi.

AMBRÒS. — Avui fos i demà festa!

COMTE. — Doncs, mai millor ocasió que aquesta. Jo desitjo casar-m'hi i us demano 'l vostre consentiment.

AMBRÒS. — Si ella s'hi avé, vos asseguro que jo n'estaré gojosíssim.

COMTE. — Espero de vós que atindreu el compromís.

AMBRÒS. — Doncs, entesos. Ne parlaré a l'Eugenia, i si ja aquest vespre voleu casar-vos, lo que es per mi no's perdrà.

COMTE. — Quan ella hi consenti firmarem el contracte.

AMBRÒS. — Contracte? Quina necessitat hi ha de contracte? Per què esmersar els diners superfluament? No val més que lo que donariem al notari'ns ho mengem nòs amb nòs?

COMTE. — Es que de l'escriptura no'n podem prescindir, quan no per altra raó, per la del dot.

AMBRÒS. — Del dot dieu? Es a dir que, además d'ella, encara voldrieu el dot?

COMTE. — Quan donya Eugenia va casar-se amb el vostre fill, no us va dur dot?

AMBRÒS. — De lo poc que va dur ja no se'n resa, i jo ja no tinc ni lo d'ella ni re meu.

COMTE. — Setze mil escuts heu consumit en dos anys?

AMBRÒS. — Ui! I molt més que això. (*Traient-se papers de la butxacà.*) Teniu: comenceu a mirar la llista dels dispendis fets.

COMTE. — No ho vui examinar lo que heu gastat per ella; però jo sé que a la viuda sense fills se li ha de restituir el dot.

AMBRÒS. — Es que heu vingut a mortificar-me, potser?

COMTE. — Lo que a mi'm porta es l'amor per donya Eugenia.

AMBRÒS. — Si estimessiu la dòna no cercarieu aqueixos diners.

COMTE. — No'ls cerco per mi, sinó per ella. Abrigant l'esperança de ser el seu marit, bé haig de defensar els seus drets.

AMBRÒS. — Sense que vinguessiu a fer de procurador de donya Eugenia, ja'm sé jo de memoria lo que ella pot pretendre i lo que no. De dot n'hi ha i no n'hi ha. El vui dar i no'l vui dar; i, si n'hi ha i si vui dar-lo, no'l donaré sense la deguda hipoteca, a fi de que no vingui dia que la pobra's quedi despullada. Ho enteneu?

COMTE. — Vos sembla si a casa no tenim prou per respondre?

AMBRÒS. — Parlo com entenc que haig de fer-ho: ben clar. Si dalissiu per l'amor de la persona, no anirieu tant adalerat darre-ra'l dot d'ella.

COMTE. — Si parlava d'això era sols incidentalment.

AMBRÒS. — Doncs jo us responc substancialment. L'Eugenia ha sigut la muller del meu fill; jo li represento pare, i si vui que's torni a casar ja hi pensaré jo: prou.

COMTE. — I si ella ja tingués desig de fer-ho ara?

AMBRÒS. — Que m'ho digui.

COMTE. — Doncs feu-vos compte de que ja us ho dic jo per ella.

AMBRÒS. — Doncs, feu-vos compte de ser vós donya Eugenia i escolteu la meva resposta: «El comte de l'Isola no us convé».

COMTE. — Per què, senyor?

AMBRÒS. — Perquè 'l comte es un coquí.

COMTE. — Deixem-nos de bromes, que no m'agraden. Parleu formalment, don Ambròs.

AMBRÒS. — Doncs, ja que ho voleu: comte, la meva nora no es per vós.

COMTE. — La causa voldria saber.

AMBRÒS. — Tinc un compromís. Perdoneu-me: no sou vós el primer que me la demana.

COMTE. — M'ha guanyat per mà 'l cavaller dels Alberi?

AMBRÒS. — Podria ser. (*Apart.*) Ni l'he vist tant sols.

COMTE. — Quan us en ha parlat?

AMBRÒS. — Quan l'he sentit.

COMTE. — Així no's respon a un cavaller.

AMBRÒS. — Per servir-lo.

COMTE. — Sou un mal criat.

AMBRÒS. — Molt senyor meu.

COMTE. — Conec les mires indignes que porteu. Negareu la vostra nora al qui us demani 'l dot; però això no us valdrà pas: donya Eugenia obrirà l'ull, i per força haureu de

restituir lo que vilment intenteu usurpar-li: nèt. (*Fa mutis.*)

ESCENA IX

DON AMBRÒS I DESPRÈS EL COMTE

AMBRÒS. — Bon vent. Restituir? No'm feu riure! Ja tinc un advocat jo que sab ont té la mà dreta i que sabrà fer durar el plet dèu anys, si m'acomoda. I en dèu anys ja 'ns podem haver mort jo o la nora. Ara, que s'escampés pel món que jo m'oposo a que la meva nora's casi per no restituir el dot, això sí que no'm convé. D'aquí endavant m'ho engiponaré millor: inventaré altres excuses, i amb diplomacia i destresa sabré espolsar-me'ls a tots.

CAVALLER (*alegrament*). — Que Déu vos guard, estimadíssim.

AMBRÒS. — Què diu el cavaller simpatic?

CAVALLER. — Que cada dia sembleu més jove, i me n'alegro. Això fa pler.

AMBRÒS. — Com es que no'm feu mai el favor de venir a pendre xacolata?

CAVALLER. — Amb molt gust, senyor.

AMBRÒS. — O a dinar, si voleu.

CAVALLER (*apart*). — Ja't conec, herbeta! Convé afalagar-lo.

AMBRÒS (*apart*). — Prou sé lo que vols, quan deixes les mofes.

- CAVALLER. — Ja sabeu com vaig sentir la mort del vostre fill, eh?
- AMBRÒS. — Vos ho agraeixo molt. No m'evoqueu tristeses.
- CAVALLER. — Cert. Parlem, doncs, de coses alegres. Quan us caseu?
- AMBRÒS. — De més verdes ne maduren, no us penseu.
- CAVALLER. — Hala, doncs; que jo us en sé una com no n'hi ha una altra... I que té un mitjó...
- AMBRÒS. — És que, si jo'm casés, precisament la voldria sense dot.
- CAVALLER. — Així m'agrada! Vós sou dels meus. Si'm caso, jo tampoc vui res. Les dones que duen dot volen manar. No, no: la que'm vagi bé, la que m'agradi i re més.
- AMBRÒS (*apart*). — Si fos tal com dius... però, hum! No me'n fio pas!
- CAVALLER. — Si voleu fer-ho, feu-ho aviat. Desfeu-vos de la nora, i a veure si sabeu endur-vos-en a casa una noia ben tendreta, que us rescabali, amb un altre, del fill que haveu perdut, per alegrar-vos la vellesa.
- AMBRÒS. — Que si ho faré? Jo'm pugui desempellegar de la nora!
- CAVALLER. — Per què no procureu casar-la, home?
- AMBRÒS. — Oh! Si jo trobés amb qui...
- CAVALLER. — No heu pensat, verbigràcia, qui podria convenir-li?
- AMBRÒS. — Com que sé que la pobra es un

troç de pa, li caldria un que se n'enamorés i que l'estimés ben bé de debò. I, avui com avui, de partits no més n'hi ha de dugues menes: o plagues o interessats; tots hi són pel dot; i això, per una jova que val, es molt trist.

CAVALLER. — Lo que us deia ara fa poc. Jo, si'm caso, no'n vui, no'n vui de dot.

AMBRÒS. — Vós sou tot un cavaller, un cavaller en tota regla. I, dieu-me amb franquesa, no us sembla que val molt la meva nora?

CAVALLER. — Que si m'ho sembla? Pregun-teu-ho al meu cor!

AMBRÒS. — Aaah! Eh que sí, que venieu per demanar-me-la?

CAVALLER. — Mira don Ambròs que espavilat! Ah, maliciós! Com diantre ho heu conegut?

AMBRÒS. — Vos heu presentat tant falaguer, que, la veritat, he maliciat tot seguit que acabarieu captant.

CAVALLER. — Doncs l'heu errada: no venia per això. Jo sempre us he estimat i us estimo, i lo que desitjo es veure-us de bracet amb una noia ben gentil i sense dot.

AMBRÒS. — D'això ja'n parlarem. Si m'arribo a casar, serà sense dot, seguint l'exemple que vós m'haureu donat.

CAVALLER. — Ja sabeu que d'interessat no'n soc jo.

AMBRÒS (*apart*). — Ja te la treuré la careta, veuras. (*Alt.*) Voleu que us faci de bo amb donya Eugenia?

CAVALLER. — Per què no? Si de part vostra no hi té d'haver impediment...

AMBRÒS. — Impediment de part meva? Que es cas! Per què voleu que m'oposi a la felicitat de la meva nora? Un cavaller que l'estima fins al punt de no demanar ni un sou de dot, diantrel, a un home de mires tant nobles, una filla i tot jo li daria.

CAVALLER. — Ah! Visca don Ambròs!

AMBRÒS. — Visca el cavaller dels Alberit!

CAVALLER. — Sou l'espill de l'home honrat.

AMBRÒS. — I vós del cavaller com cal.

CAVALLER. — No ho sabeu lo que us estimo.

(*Fent-li un petó.*)

AMBRÒS (*apart*). — Beneít sigues!

(*Pausa.*)

CAVALLER. — Quant li va portar en dot donya Eugenia al vostre fill?

AMBRÒS (*rumiant i un xic apurat*). — No'm parreu de coses tristes. El pobret es mort, i no m'agrada que se'n parli.

CAVALLER. — No parlem d'ell: parlem de donya Eugenia.

AMBRÒS. — D'ella sí, tant com volgueu.

CAVALLER. — Quant vos va portar, en dot, donya Eugenia?

AMBRÒS. — A mi?

CAVALLER. — O a la casa.

AMBRÒS. — I què n'heu de fer, vós? No la voleu sense dot?

CAVALLER. — S'entén, sí: no més per tiferania.

AMBRÒS. — A un cavaller galant com vós no li

escau ser tafaner. Si donya Eugenia sabés que m'pregunteu això, creuria que us du l'interès; i amb que jo ho arribés no més a sospitar, vos donaria un *no* tant sec que ni'l que hi dat al comte de l'Isola.

CAVALLER. — Que també us en ha parlat ell, d'això?

AMBRÒS. — Sí, també, també aquell coquí. Apenes m'ha dit no sé què de la viuda, que ja m'ha sortit amb el dot.

CAVALLER. — Jo això ho poso en ultim terme, doncs.

AMBRÒS. — En ultim terme? Així, dieu que, tard o d'hora, hi voldreu pensar, també.

CAVALLER. — No perdem temps, vaja. Ella es lo que m'interessa: vos la demano per l'autoritat que sobre ella us concedeix el parentiu, i no m'heu de dir que no.

AMBRÒS. — Me sembla haver-vos dit que sí, i torno a dir-vos que sí altra vegada; i, si no surt cap entrebanc, compteu amb el meu consentiment.

CAVALLER. — Això m'agrada i em regositja. Estimat meu, permeteu que en mostra del meu gran afecte... (*Li fa un petó.*)

AMBRÒS. — Voleu que aquí, entre nosaltres, i abans de parlar amb donya Eugenia, voleu, dic, que vós i jo fem quatre ratlles de contracte?

CAVALLER. — Pel dot, potser?

AMBRÒS. — Sí: a proposit del dot. Estampareu en el paper l'heroisme del vostre amor.

CAVALLER. — Apa: del quina manera?

AMBRÒS. — Una senzilla declaració de que la voleu per esposa sense dot.

CAVALLER. — Tinc por que donya Eugenia s'ofendria.

AMBRÒS. — Deixeu-ho per mi.

CAVALLER. — Podria ser que, si no jo, ella 'l volgués, el dot.

AMBRÒS. — Anem a veure 'l meu advocat, i ell trobarà una forma legal que agradi a tots.

CAVALLER. — D'això ja 'n tractarem després. Ara anem, anem a veure la meva estimada.

AMBRÒS. — No: lo primer es lo primer.

CAVALLER. — Lo primer es parlar amb ella.

AMBRÒS. — Lo primer es la renuncia.

CAVALLER. — Don Ambròs, teniu un talent que espanta.

AMBRÒS. — Anem, home, anem: en menos d'una hora lo que us dic ja estarà fet.

CAVALLER. — Bo: ara recordo que tinc un compromís. M'esperen a la plaça. Torno al moment.

AMBRÒS. — Ja vindré amb vós, si voleu.

CAVALLER. — No cal tanta molestia. A reveure.

AMBRÒS. — A les vostres ordres.

CAVALLER. — Adéu, caríssim. (*L'abraça i fa mig mutis.*)

AMBRÒS. — I ara, per què ronsegeu? Es que us heu oblidat de dir-me alguna cosa?

CAVALLER. — Sí: dugues paraules no més i me'n vaig. Atanseu-vos, que no 'ns-e sentin. (*A l'orella.*) Gata-maula! (*Fa un acata-*

ment un xic sarcàstic.) Devotíssim vostre,
devotíssim.

AMBRÒS (*fent lo mateix*). — Molt senyor meu.
CAVALLER. — Igualment. (*Se'n va.*)

ESCENA X

DON AMBRÒS, I DESPRÉS EN FERRAN

AMBRÒS. — Ves-te'n, que ja't tindrè present.
Gata-maula, a mi! Com si no vegés que de
tu a mi hi ha lo de lladre a lladró. Hala,
que la rabia se't menja! Quina manera de
rondar-me per fer-m'hi caure! Semblava,
al principi, que fos l'home més generós
del món, i, cap a la fi, ha resultat més avar
que l'altre, encara. Jo no soc així. L'avar
no es aquell que procura guardar-se lo que
té, sinó aquell que voldria pescar lo que
no té.

FERRAN (*entrant*). — Senyor don Ambròs.

AMBRÒS. — Que ja ha arribat el correu?

FERRAN. — Sí, senyor. He rebut carta del meu
pare.

AMBRÒS. — I els diners?

FERRAN. — I els diners també.

AMBRÒS. — Doncs desde ara us desitjo bon
viatge.

FERRAN. — I jo us remercio per...

AMBRÒS. — Deixeu-vos de compliments. Teniu,

- un petó. (*Fent-li.*) I que Déu vos beneeixi.
- FERRAN. — Ah! Tenir-me'n d'anar!
- AMBRÓS. — I ara! De què us planyeu?
- FERRAN. — No li puc dir el greu que'm sab.
El cor me cau a troços, les llagrimes m'ofeguen.
- AMBRÓS. — Noi, vós esteu enamorat.
- FERRAN (*pregant*). — Apiadeu-vos de mi!
- AMBRÓS. — Ui, ui, ui, uil Així, raó de més:
fòra, fòra!
- FERRAN. — No puc: cauré mort al llindar de casa vostra.
- AMBRÓS. — Jesús, Maria, Josep! Vos haurieu enamorat, potser, de la meva nora?
(*En Ferran se li tomba d'esquena sospirant.*)
- AMBRÓS. — Fòra d'aquí, corrents!
- FERRAN. — Eil Com si això us deshonrés!
Sapigüeu que al meu país soc tant considerat com vós pogueu ser-ho aquí. Bah!
Soc fill únic, i el meu pare vol que'm casí.
- AMBRÓS. — Ah! I que us hi voldrieu casar, doncs?
- FERRAN. — Sí que ho voldria! Jo mereixés tant!
- AMBRÓS. — Veïam: dieu-me, amb tota franquesa, què es lo que us té enamorat: ella o el dot?
- FERRAN. — Què dot ni dot! Per què'm sortiu amb el dot? An ella vui. Per ella donaria tot l'or del món.
- AMBRÓS. — I que ja ho sab ella que l'estimeu?

FERRAN. — Mai m'he atrevit a dir-li.

AMBRÒS. — Oh! Santa criatura, i que us estimo!
Com si fossiu un fill meu! Me dol de debò
que tingueu d'anar-vos-en tant desconhor-
tat. Veniu, veniu, parlem-ne.

FERRAN. — Aï! Quina alegria que'm doneu!

AMBRÒS. — En poques paraules. Dieu: que us
hi casarieu?

FERRAN. — Tant-de-bo, home! Fóra'l més feliç
del món.

AMBRÒS. — I el vostre pare, que hi vindrà bé?

FERRAN. — Estimant-me com m'estima, no
crec pas que volgués negar-me una satis-
facció tant justa.

AMBRÒS. — Quants anys teniu?

FERRAN. — Prop de vint.

AMBRÒS. — No sou menor: la llei vos permet
ja contractar. Tindrieu dificultat en firmar-
me una renúncia del dot?

FERRAN. — Ni mitja.

AMBRÒS. — Ni en obligar-vos per ella, donat el
cas que ella un dia'l pretengués?

FERRAN. — De tot cor, i en la forma que
volgueu: de donació *propter nuptias*, d'es-
creix, de... com millor vos sembli.

AMBRÒS. — Doncs, fet, noi. Me'n vaig a trobar
l'advocat, que, ademés també es notari, i,
mentrestant, vós presenteu-vos a l'Eugenia
i comenceu-n'hi a parlar.

FERRAN. — No gosaré, senyor.

AMBRÒS. — I ara! Un jove de vint anys té por
de declarar-se a una dòna? Coratge, home,

si voleu vèncer! Comenceu a guanyar-li'l cor, que jo ja vindré aviat a ajudar-vos.

FERRAN. — Es que sé que n'hi ha d'altres que la pretenen.

AMBRÒS. — Cap vos ha de fer por, home! Els dos que la pretenen són un parell de sangoneres. Vós sou l'únic generós, el que més se la mereix. O el món s'enfonza o serà vostra. Apa: no perdeu temps.

FERRAN. — Ja hi vaig. La por m'entrebanca, però lo que m'heu dit m'anima. (*Fa mutis.*)

ESCENA XI

DON AMBRÒS, I DESPRÉS DONYA EUGENIA

AMBRÒS. — A la fi hauré trobat una persona decent. Aquest sí que no me'l deixo escapar. Lo pactat, pactat. Son pare hi haurà de consentir si us plau per força. Hola! L'Eugenia. Ell la cerca per allà i ella ve per aquí.

EUGENIA. — Que Déu vos guard, senyor sogre.

AMBRÒS. — Hola, senyora promesa.

EUGENIA. — Jo promesa?

AMBRÒS. — Perdoneu, sí; i espero que no n'estareu malcontenta.

EUGENIA. — I qui us sembla que ha de ser el meu promès?

AMBRÒS. — Un que vós coneixeu, que tracteu i que m'plaurà molt que us agradi.

EUGENIA (*apart*). — O'l comte o'l cavaller, suposo. (*Alt.*) Dieu-me 'l seu nom.

AMBRÒS. — Ara l'atraparé i us l'enviaré aquí mateix. Friseu mentrestant. Veiam si l'endevineu. Es tot un home: us ho asseguro. El podeu pendre a ulls clucs.

EUGENIA. — Però, al menos, dieu-me...

AMBRÒS. — No, no: tot seguit el veureu.

ESCENA XII

DONYA EUGENIA, I DESPRÉS EL COMTE

EUGENIA. — Per força ha de ser un dels dos. Francament, m'alegraria de que fos el cavaller. Però, havent donat paraula d'acatar l'elecció de don Ambròs... Ah! El comtel (*Veient-lo venir.*) Serà aquest el que m'envia 'l sogre; no hi ha dubte: aquest es el que m destina, aquest.

COMTE (*entrant*). — Perdoneu si us importuno, senyora.

EUGENIA. — Comte, si de cas hauria de perdonar-me a mi mateixa.

COMTE. — De què, senyora?

EUGENIA. — Don Ambròs m'ha dit que...

COMTE. — Don Ambròs es un ruí, i la que m'ha fet a mi i la que us vol fer a vós, mal que li pesi, ha de pagar-les.

EUGENIA. — Però, no vol que'ns casem?

COMTE. — Al contrari: la set de seguir posseint el vostre dot, fa que refusi a tothom, fins al punt de que a mi m'ha insultat i tot.

EUGENIA. — Però, i aral Si ell mateix m'ha dit... (*Apart.*) Veig que ve'l cavaller. Segurament deu ser aquest l'escullit.

COMTE. — Què dieu que us ha dit, senyora?

EUGENIA. — Ja sabeu que a mi m'es indiferent, però...

ESCENA XIII

ELS MATEIXOS I EL CAVALLER

CAVALLER. — Seguint l'exemple del comte, entro també sense fer-me anunciar i us beso'ls peus, senyora. Amic meu. (*Saludant-los?*)

(*Li tornen l'acatament.*)

EUGENIA. — Porteu alguna nova?

CAVALLER. — Sí: una nova importantíssima i que neguitejo ja de fer-vos saber.

EUGENIA. — No voldria que a la presència del comte...

COMTE. — Me retiraré, senyora.

CAVALLER. — De cap manera: si la vui esbombar per tot arreu.

EUGENIA. — És que don Ambròs vos ha...

CAVALLER. — Sí: s'ha burlat de mi escandalosament. M'ha donat primerament grans esperances de ser l'afavorit, però després

pretenia una injustíssima renúncia del vostre dot. A la vostra mà jo posposaré tot l'or del món, però no he cregut lícit disposar així de lo que es vostre. Aquí teniu les mires vils, indignes, d'aquell home; i ara disposeu vós mateixa.

EUGENIA (*apart*). — Però, qui pot ser, doncs, aquell que m'ha triat, que jo conec i que jo tracto?

COMTE. — En justícia, desde ara vós no podeu dependre més d'aquest sogre, i la seva indelicadesa us eximeix de tot mirament.

CAVALLER. — Als ulls del món quedeu prou justificada.

EUGENIA (*apart*). — Com més va, més me confonc.

COMTE. — El cavaller espera'l vostre determini.

CAVALLER. — I el comte també. Som dos que us pretenem; decidiu-vos. I en aquest cas sí que no hi ha aquell recurs de partir-ho per meitat.

ESCENA XIV

ELS MATEIXOS I EN JOFRE

JOFRE (*dirigint-se a l'Eugenia*). — Don Ferran desitjaria parlar amb vós.

EUGENIA. — Diga-li que si la cosa no duu gaire pressa, ja'ns veurem a taula.

JOFRE. — Ha rebut carta de casa seva i crec que té d'anar-se'n.

EUGENIA. — Tant sobtadament? Doncs que entri: sabré què passa.

(*En Jofre fa mutis.*)

COMTE. — Cavaller, la decisió que espereu de la senyora, no sols exclou la divisió per meitat, sinó també tota esperança d'aquelles petites gracies que a vós vos semblen indiferents.

CAVALLER. — Pensi cada hu com vulgui. Jo no cauré mai en l'injusticia de dubtar de la fidelitat de la meva dòna. Si ella té adoradors, més content jo de veure que tinc per companya una dòna de merit, i sabré riure-m dels beneits que somniïn en usurpar-me una guspira no més del foc que ella guardi en el seu cor per mi.

EUGENIA (*apart, per lo que sent*). — Sempre noble!

ESCENA XV

DON FERRAN I ELS CITATS

FERRAN. — Hi ha permís?

EUGENIA. — Endavant, amic meu.

FERRAN (*apart*). — Ai, quina nosa aquest parell!

EUGENIA. — Diu que us en aneu?

FERRAN. — Senyora...

EUGENIA. — Acosteu-vos, home. Què vol dir aquesta timidesa?

FERRAN. — Ja tornaré, ja tornaré. Hem de parlar.

EUGENIA. — Dieu. Què? Amb tota llibertat. An aquests senyors ja 'ls coneixeu. Es que us fan nosa?

FERRAN. — Lo que us haig de dir... (*Apart.*) No puc, no puc, vaja.

CAVALLER (*retirant-se un poc per fer lloc a don Ferran*). — Parleu amb tot desembraç. Jo no escoltaré lo que digueu.

COMTE. — No repareu: sé'l meu dever.

EUGENIA. — Vaja, dieu: què passa?

FERRAN. — Perdoneu si així, de sobte... (*Apart.*) No, no, no sé com embocar-ho. Don Ambròs m'ha embolicat.

EUGENIA (*apart*). — Que no sigui aquest! (*Alt.*) Dieu-me: que us heu vist amb el meu sogre?

FERRAN. — Sí, senyora. Justament es ell qui m'envia.

EUGENIA (*apart*). — Sí que seria divertida aquesta! (*Alt.*) I què us ha dit que m' diguessiu?

FERRAN. — Vol que jo us confessi que si fins ara he callat... (*Apart.*) No, no sé com dir-ho.

EUGENIA (*apart*). — Oh! Es ell: no hi ha més. El meu sogre rapapieja: un jovenet, un estudiant, quin disbarat!

FERRAN (*apart*). — Me sembla que ja m'ha

entès i que no'm mira amb mals ulls. Ui, que content!

CAVALLER. — Encara no s'han acabat aquests secrets?

FERRAN (*al cavaller*). — No, senyor, no encara.

EUGENIA. — Veniu, cavallers, acosteu-vos. An en Ferran no l'ha portat sinó un acte de pura cortesia. El seu pare'l crida a Mantua, i ell, que es un bon fill i que comprèn lo que li imposa'l dever, vol marxar ara mateix i ha entrat a despedir-se. Un amor tot just naixent el retindria a Pavia; però, havent reflexionat, ha vist per sí mateix que a la seva edat lo que ha de fer es completar els seus estudis i no inutilisar-los casant-se. Ell mateix veu que, altrament, contrariaria molt al seu pare, i que, com a fill unic que es, major dever té en no fer-ho. Per això ha resolt anar-se'n. Jo li alabo, i espero que vosaltres el felicitareu d'haver pres un determini tant sensat. No es cert?

FERRAN (*apart*). — Encara no he badat boca, ja m'ha vist les dents!

CAVALLER. — Magnific! M'alegro de veure que, tant jovenet encara, dongui ja aquesta mostra de bon seny.

FERRAN. — Mil gracies, cavaller.

COMTE. — Fugiu, jove, fugiu depressa, que no ho sabeu vós lo que pot fer fer l'amor.

FERRAN. — Gracies pel bon consell.

EUGENIA. — Coratge, sí, i aconsoleu-vos amb

tanta més raó, en quant puc assegurar-vos que la dòna en qui somnieu vos té molt bon afecte, molt, però d'amor, gens.

FERRAN. — Bon consol, a fe, el que ara'm doneu. Paciència. Perdoneu-me.

CAVALLER (*a l'Eugenia*). — Diria que està enamorat de vós.

COMTE. — No fóra extrany.

EUGENIA. — I aral Era massa amic del meu marit.

CAVALLER. — Precisament per això mateix: potser se creu obligat a consolar la viuda.

FERRAN (*enfadat*). — Fastigós!

CAVALLER. — No us enfadeu.

FERRAN. — Adeussiau. (*Fent que se'n va. Don Ambròs l'atura.*)

ESCENA ÚLTIMA

ELS MATEIXOS I DON AMBRÒS, AMB L'ADVOCAT

AMBRÒS (*aturant-lo*). — Aont anaveu ara?

FERRAN. — Cap a Mantua.

AMBRÒS. — Sense la promesa?

EUGENIA. — Vós aplaudirieu que'm casés...?

AMBRÒS. — Ja ho crec! Com que es el partit que us convé més acceptar.

FERRAN. — No'm vol, senyor.

AMBRÒS. — Que no us vol? Es que no'l coneixeu prou bé, nora meva. Prou val més ell

que aquest parell d'alets! Deixo de banda l'alcurnia i la riquesa, perquè no vui moure disputes: ell vos estima de debò, i la prova del seu amor, ben diferent dels altres, es que ell demana la vostra mà: no parla de dot.

EUGENIA. — Ara comprenc el gran merit que vós li veieu, ara! De lo meu jo'n soc mestressa, ho sentiu? Amb això, aquell respecte que fins ara he rendit al pare del meu marit difunt, s'ha acabat. La vostra injusticia no se'l mereix, i la vostra avaricia es inutil que hi confii més.

AMBRÒS (*a l'advocat*). — Doctor, veig que aquella escriptura ja no's farà. Aneu, doncs, a preparar tot lo necessari a la defensa de lo poc que tinc. Donya Eugenia, no contenta d'haver consumit tot el seu dot amb flocs i cofies, encara vol despullarme de lo poc que'm resta.

EUGENIA (*escandalitzada*). — Oh! L'heu sentit?

AMBRÒS (*estrafent-la*). — L'heu sentida?

CAVALLER. — Calma, senyors, calma. Deixeu-me dir dues paraules i veiam si trobo forma d'arreglar la cosa a gust de tots.

AMBRÒS (*mirant an en Ferran*). — Per aquest pobre jove ho sento.

FERRAN. — Lo meu ja està ben llest: ha dit que no'm volia.

COMTE (*a don Ambròs*). — Donya Eugenia us armarà un plet, i jo m'empenyo en sostenir-lo.

CAVALLER. — Re, re de plets. Escolteu. El pobre don Ambròs, que ha gastat tant, no té cap dever d'arruinar-se ara restituint el dot. La senyora no ha de quedar-se viuda ni indotada, ni s'ha d'embranchar tampoc amb un plet llarg, enutjós i perillós. Fem lo següent: que ella's casi amb qui avui puga passar-se del dot, i que aquest continuï en poder de don Ambròs mentres ell visca; que corri a carrec de don Ambròs el rebit dotal d'un quatre per cent, quedant, però, encara, en les seves mans fins al dia de sa mort. A la seva mort, el dot, el fruit i els fruits del fruit passaran a la senyora, o als seus hereus, o, si ho voleu, per no embolicar amb comptes difícils a don Ambròs, que ell de son vivent se gaudeixi de tot, disposant, ja desde ara, per després de sa mort, que, no tenint fills ni néts, institueix hereva seva universal a donya Eugènia. (*A don Ambròs.*) Vos sembla bé?

AMBRÒS. — No tocant-me re, divinament.

CAVALLER. — I vós, senyora, què hi dieu?

EUGÈNIA. — Que seguiré al peu de la lletra els consells acertadíssims d'un cavaller tant llest com vós.

CAVALLER. — Doncs, si aplaudiu les meves proposicions, aquí teniu, senyora, un home disposat a casar-se amb vós sense necessitat immediata del vostre dot.

COMTE. — Aquest oferiment també'l puc fer jo. La seguretat d'heure'l un dia, i encara

augmentat en benefici dels fills, equival a rebre-l ara. Vès quina troballa! Aquest oferiment també 'l podia fer jo, cavaller.

CAVALLER (*al comte*).—Colom descobrí l'America. Després molts deien que trobar-la era molt facil; amb la comparació de fer tenir l'ou, va avergonyir als seus emuls; i ara jo us dic a vós que 'l merit d'aquella troballa, per ara, es meu.

AMBRÓS.—Arranjeu-vos-ho a gust vostre mentres no'm toqueu re de lo que tinc, tant com jo visqui.

COMTE.—Donya Eugenia està en plena llibertat de decidir.

EUGENIA.—Comte, fins ara tot m'era igual. Ara faria una injusticia al cavaller si m valgués dels seus consells per acontentar a un altre. Ell ha trobat la manera de treure-m del laberinte: seva ha de ser la conquesta.

CAVALLER.—Oh adorable senyora!

COMTE.—Siga cert o fals el pretext, no puc oposar-me a les resolucions vostres; i així com, de casar-vos amb mi, jo no hauria sofert l'intimitat del cavaller, ara, casant-vos amb ell, no'm veureu mai més a casa vostra.

CAVALLER.—Jo no soc desconfiat com vós. La meva dona podrà rebre a tots els homes com cal, que bé li sembli. Ja us asseguro que'm fio d'ella i que no'm faran mai por els vostres merits.

AMBRÒS. — Anem, senyor doctor, a fer una altra escriptura, estipulada de manera que, del meu vivent, no puga témer a ningú. Vós, Ferran, aneu-vos-en a Mantua i seguiu estudiant. Senyor cavaller, fet el contracte, us casareu amb la meva nora; i, a vós, senyor comte, si se us ha escapat la sort, vos està bé, perquè sou... tant coquí... sí... un avarot!

TELÓ

OBRES DEL TRADUCTOR

NOVELES

La Papellona.	(Segona edició.)
L'Escanya-pobres.	(Tercera edició.)
Vilaniu.	(Agotada.)
La febre d'or.	(Agotada.)
La Bogeria.	
Pilar Prlm.	(Segona edició.)

QUADROS EN PROSA

Croquis del natural.	(Agotada.)
Notes de color.	(Segona edició.)
De tots colors.	(Agotada.)
Figura y paisatge.	

TRADUCCIONS

La Desconsolada, de BENJAMÍ BARBÉ.	(Agotada.)
Memorias d'un nihilista, d'ISAAC PAULOUSKI.	
Un llibre trist, de TOLSTOI.	
Poemets en prosa, d'IVAN TURGUENEFF.	

TEATRE

Teatre d'aficionats, un volum de comedies i monologs.	
Com les fulles, comedia en quatre actes, de JOSEP GIACOSA.	
Tristos amors, comedia en tres actes, de JOSEP GIACOSA.	
El més fort, comedia en tres actes, de JOSEP GIACOSA.	
Papà ministre, drama en tres actes, de GEROLAMO ROVETTA.	
El Vano, comedia en tres actes, de GOLDONI.	
El sorrut benefactor, comedia en tres actes, i L'Avàr, comedia en un acte, de GOLDONI.	

EN PREMSA

La Senyora X, drama en quatre actes, d'A. BISSON.	
--	--